

Sosiaali- ja terveysministeriön

STRATEGIAN JA HALLITUSOHJELMAN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2012-2015

Päivitys vuodelle 2014

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Päivämäärä
Sosiaali- ja terveysministeriö	7.5.2014
Tekijät	Toimeksiantaja
Mikko Staff Klaus Halla	Sosiaali- ja terveysministeriö
	HARE-numero ja toimeilimen asettamispäivä

Muiston nimi

Sosiaali- ja terveysministeriön strategian ja hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelma 2012–2015

Tiivistelmä

• Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategian ja hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmassa vuosille 2012–2015 nivotaan hallitusohjelmassa asetetut tavoitteet ja ministeriön omat strategiset linjaukset talousarvioprosessia tukevaksi kokonaisuudeksi. Suunnittelulla pyritään varmistamaan hallituksen antamien linjausten ja ministeriön omien strategioiden kytkentä saumattomasti myös virastojen ja laitosten ohjaukseen.

Tässä suunnitelmassa tiedot on päivitetty vuodelle 2014.

Asiasanat

budjetti, hallitusohjelma, strategia

Sosiaali- ja terveysministeriön
raportteja ja muistioita 2014:21

Muut tiedot

www.stm.fi

ISSN-L 2242-0037
ISSN 2242-0037 (verkkójulkaisu)
ISBN 978-952-00-3495-5
URN:ISBN: 978-952-00-3495-5
<http://urn.fi/> URN:ISBN:978-952-00-3495-5

Kokonaissivumäärä

53

Kieli

Suomi

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Datum
Social- och hälsovårdsministeriet	7.5.2014
Författare	Uppdragsgivare
Mikko Staff Klaus Halla	Social- och hälsovårdsministeriet
	Projektnummer och datum för tillsättandet av organet

Rapportens titel

Verkställighetsplan för social- och hälsovårdsministeriets strategi och regeringsprogrammet 2012–2015

Referat

■ I verkställighetsplanen för strategin inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde och regeringsprogrammet för åren 2012–2015 knyts de mål som ställts upp i regeringsprogrammet och ministeriets egna strategiska riktlinjer samman till en helhet som stöder budgetprocessen. Genom planeringen avser man att säkerställa att de riktlinjer som regeringen gett och ministeriets egna strategier kopplas så smidigt som möjligt också till styrningen av ämbetsverken och institutionerna.

Denna verkställighetsplan är uppdaterad för år 2014.

Nyckelord

budget, regeringsprogrammet, strategi

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2014:21

Övriga uppgifter

www.stm.fi/svenska

ISSN-L 2242-0037

ISSN 2242-0037 (online)

ISBN 978-952-00-3495-5

URN:ISBN:978-952-00-3495-5

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3494-8>

Sidoantal

53

Språk

Finska

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

Sisältö

1	SUUNNITELMAKAUDEN 2012–2015 STRATEGISET TAVOITTEET	5
2	SOSIAALIMENOJEN KEHITYS	6
2.1	Sosiaalimenot ja rahoitus	6
2.2	Ikärakenteen muutos	8
3	STM:N STRATEGIAN JA HALLITUSOHJELMAN TOIMEENPANO VUOSINA 2012–2015	9
3.1	Sisältöpoliittiset tavoitteet	9
3.2	Strategisten linjausten vaikuttavuustavoitteet	10
3.2.1	<i>Hyvinvoinnille vahva perusta</i>	<i>10</i>
3.2.2	<i>Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin</i>	<i>10</i>
3.2.3	<i>Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.....</i>	<i>11</i>
3.3	Vaikuttavuus ja tuloksellisuusohjelman toimeenpano	11
3.4	Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpano	12
4	HALLINNONALAN VOIMAVARAT 2014–2018	13
	LIITE 1: SEURANTAINDIKAATTORIT	18
	LIITE 2: HALLITUSOHJELMAN SEURANTA	24

1 Suunnitelmakauden 2012–2015 strategiset tavoitteet

Suunnitelmakauden strategiset tavoitteet perustuvat ministeriön strategiaan ”Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020” ja pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman sosiaali- ja terveystieteisiin tavoitteisiin.

Tavoitteena on, että Suomi on vuonna 2020 sosiaalisesti kestävä yhteiskunta. Sosiaalinen kestävyys edellyttää, että taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys otetaan huomioon samalla painoarvolla kaikessa politiikassa. Sosiaalisesti kestävä yhteiskunta kohtelee kaikkia yhteiskunnan jäseniä reilusti, vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, tukee terveyttä ja toimintakykyä sekä antaa tarvittavan turvan ja palvelut.

Sosiaalisen kestävyuden perustana on toimiva sosiaaliturva, jonka avulla ihmiset selviytyvät myös elämän riskitilanteista. Kaikilla on oikeus sosiaaliseen hyvinvointiin, osallisuuteen ja parhaaseen mahdolliseen terveyteen. Hyvinvointiyhteiskunnassa toteutuvat sekä sosiaaliset että taloudelliset tavoitteet. Talouskehitys luo hyvinvointiyhteiskunnan toimintaedellytykset ja sosiaaliturva puolestaan vahvistaa yhteiskunnan ja talouden tasapainoa. Oikein mitoitettu ja toimiva sosiaaliturva on yhteiskunnan vahvuus.

Sosiaalista kestävyyttä toteutetaan kolmella päästrategialla:

- Hyvinvoinnille vahva perusta
- Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
- Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

Hyvinvoinnin kehittäminen edellyttää työllisyyden parantamista ja työttömyyden vähentämistä, peruspalvelujen vahvistamista ja toimeentuloturva, sosiaaliturvan uudistamista sekä tasapainoista alueellista kehitystä. Tavoitteena on nostaa selkeästi työllisyysastetta. Korkea työllisyysaste vahvistaa sosiaaliturvan rahoituspohjaa ja estää syrjäytymistä ja torjuu köyhyyttä. Väestön terveyden edistäminen, sairauksien ennaltaehkäisy sekä yksilön elämänhallinnan, työ- ja toimintakyvyn ja omatoimisuuden tukeminen ovat sosiaali- ja terveystieteellisiä avainkysymyksiä.

Sosiaaliturvan rahoituksen kestävyuden perustana ovat talouden kasvu, yleinen luottamus järjestelmän kestävyteen ja nykyistä pidemmät työurat. Väestön ikärakenteen muutokseen valmistaudutaan yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa.

Hallitusohjelman mukaan sosiaaliturvan kehittämisessä pääpaino on palveluiden laadun, saatavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa sekä etuuksien kehittämisessä niin, että jokaisen toimeentulo turvataan. Sosiaaliturva osaltaan vahvistaa yhteisöllisyyttä sekä rohkaisee edistämään omaa hyvinvointia ja ottamaan vastuuta itsestä ja lähimmäisistä.

2 Sosiaalimenojen kehitys

2.1 Sosiaalimenot ja rahoitus

Viime vuosien huono talouskehitys on nostanut sosiaalimenojen bruttokansantuoteosuutta huomattavasti. Keskeisin syy tähän on se, että bruttokansantuote on pienentynyt samalla, kun sosiaalimenot ovat jatkaneet kasvuaan. Talouden taantuma on nostanut erityisesti työttömyys- ja toimeentuloturvan menoja. Keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä sosiaalimenoja kasvattavat eniten eläke- sekä vanhustenhoito- ja terveydenhuoltomenot.

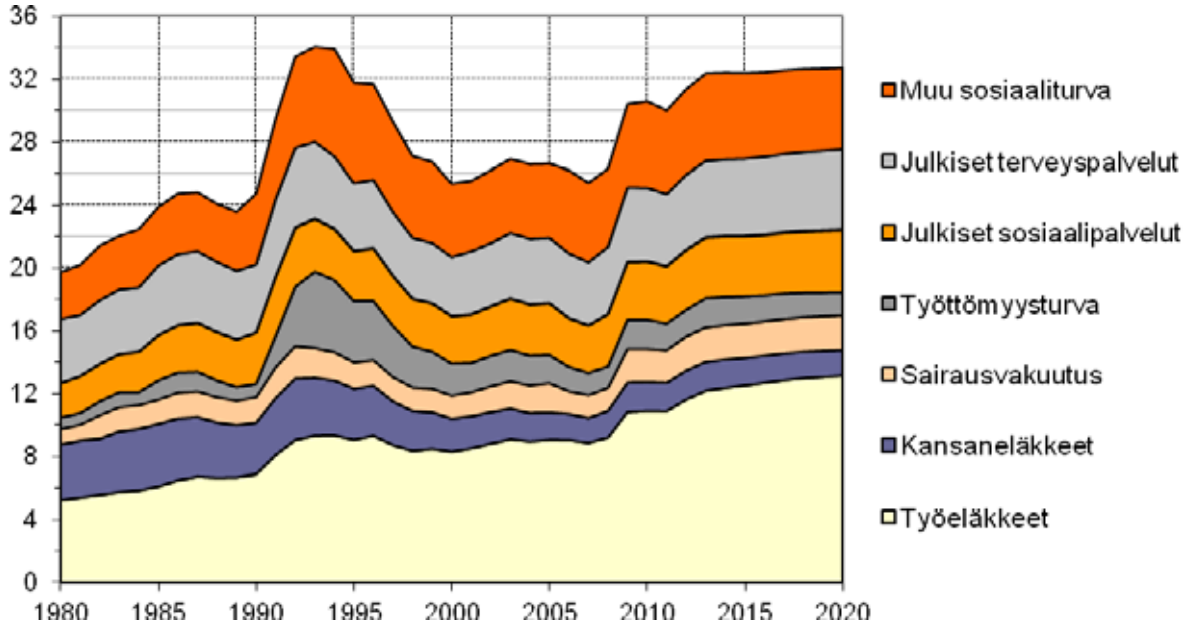
Työeläkemenot ovat nousseet paljon viime vuosina. Eläkkeensaajien määrä on kasvanut erityisen nopeasti 2010-luvun alkupuolella suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. Samalla uusien työeläkkeiden taso on aiempaa korkeampi. 2010-luvun loppupuolella työeläkemenojen odotetaan kasvavan vuosittain reaalisesti 3–4 prosenttia, mikä on jonkin verran vähemmän kuin viime vuosina. Vuonna 2010 käyttöön otettu elinaikakerroin pienentää alkavien työeläkkeiden tasoa, mikäli eläkkeelle siirtyminen ei samaan aikaan myöhenny. Pitkällä aikavälillä kansaneläkemenot, takuueläke mukaan lukien, laskevat kansaneläkkeensaajien määrän vähetessä.

Viime vuosien huono työmarkkinatilanne sekä vuonna 2012 työttömyysturvaan tehdyt korotukset ovat nostaneet työttömyysturvan ja toimeentulotuen menoja paljon. Talouden ongelmien jatkuessa työllisyystilanteen ei odoteta paranevan merkittävästi lähivuosina. Pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu sekä lisääntynyt nuorisotyöttömyys saattavat vaikuttaa perustasoisen työttömyysturvan ja toimeentulotuen menoihin pidemmälläkin tähtäimellä. Lähivuosien talous- ja työllisyysnäkökulmat ovat kuitenkin epävarmoja, joten niistä riippuvien etuuksien ja sosiaalimenojen kehitystä on vaikea ennakoita.

Syntyneiden lasten määrän ennakoitaan nousevan lähivuosina, mikä lisää vanhempainpäivärahojen menoja. Lasten ja nuorten kokonaismäärä ei sen sijaan juurikaan muutu. Sairauteen ja terveyteen kohdistuvien sosiaalimenojen kasvu hidastui vuosina 2010 ja 2011, mutta oli taas voimakkaampaa vuonna 2012. Lisääntyvä palvelutarve luo paineita menojen kasvulle tulevinakin vuosina, mutta kuntien tiukka taloustilanne voi rajoittaa tätä kehitystä. Sosiaali- ja terveysjärjestelmän rakenneuudistuksen vaikutukset palveluiden kustannuksiin nähdään vasta pidemmällä aikavälillä. Erikoissairaanhoidossa hoitojaksojen odotetaan lyhenevän hoidon tehostumisen seurauksena. Terveydenhuollon asiakaskäyntien määrän ennakoitaan kasvavan sekä avohoidossa että sairaalahoidossa väestön ikääntymisen vuoksi. Myös vanhustenhuollon palvelutarve kasvaa, mutta asiakasmäärien suurin nousu on odotettavissa vasta 2020-luvulla. Hoidon ja hoivan tarve ei kasva lineaarisesti väestön ikääntymisen kanssa, sillä ikääntyneiden terveys ja toimintakyky kohoavat, mikä siirtää hoitotarvetta nykyistä myöhempään ikävuosiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon työvoiman tarve kasvaa voimakkaasti jo lähivuosina. Henkilöstöä tarvitaan sekä eläkkeelle jäävien tilalle että huolehtimaan kasvavista hoito- ja palvelutarpeista.

Kuvio 1. Sosiaalimenot/bkt vuosina 1980–2011 ja kehitysarvio vuosille 2012–2020, menot prosenttia bkt:sta

Taulukko 1. Sosiaalimenojen kehitysarvio lähivuosille

	2010	2011	2012*	2013*	2014**	2015**	2016**
Sosiaalimenot yhteensä, mrd. € käyvin hinnoin	54,6	56,7	60,4	63,2	65,5	68,0	70,7
Sosiaalimenojen jakauma, %							
Työeläkkeet	36	36	36	37	37	38	38
Kansaneläkkeet	5	5	4	4	4	4	4
Sotilas-, tapaturma- ja liikennevakuutus	2	2	2	2	2	2	2
Sairausvakuutus	8	8	8	7	7	7	7
Työttömyysturva	7	6	7	7	7	7	6
Lapsilisät	3	3	3	2	2	2	2
Kuntien sosiaalipalvelut	13	14	14	14	14	14	14
Kuntien terveystalvelut	15	16	15	15	15	16	16
Hallinto	3	3	3	3	3	2	2
Muut	8	8	8	8	8	8	8
Sosiaalimenot/BKT, %	30,5	30,0	31,4	32,4	32,4	32,4	32,5

* ennakkoarvio

** ennuste

Suomalainen sosiaaliturva rahoitetaan työnantajilta ja vakuutetuilta kerättävin maksuin, verorahoituksella sekä asiakasmaksuilla. Kansaneläkkeiden rahoitusvastuun siirtyminen kokonaan valtiolle vuonna 2010 nosti valtion ja laski työnantajien rahoitusosuutta. Valtion rahoitusosuuteen vaikuttaa myös muun muassa työttömyysturvan menojen kehitys sekä vuoden 2012 alussa toteutettu työttömyyden pe-

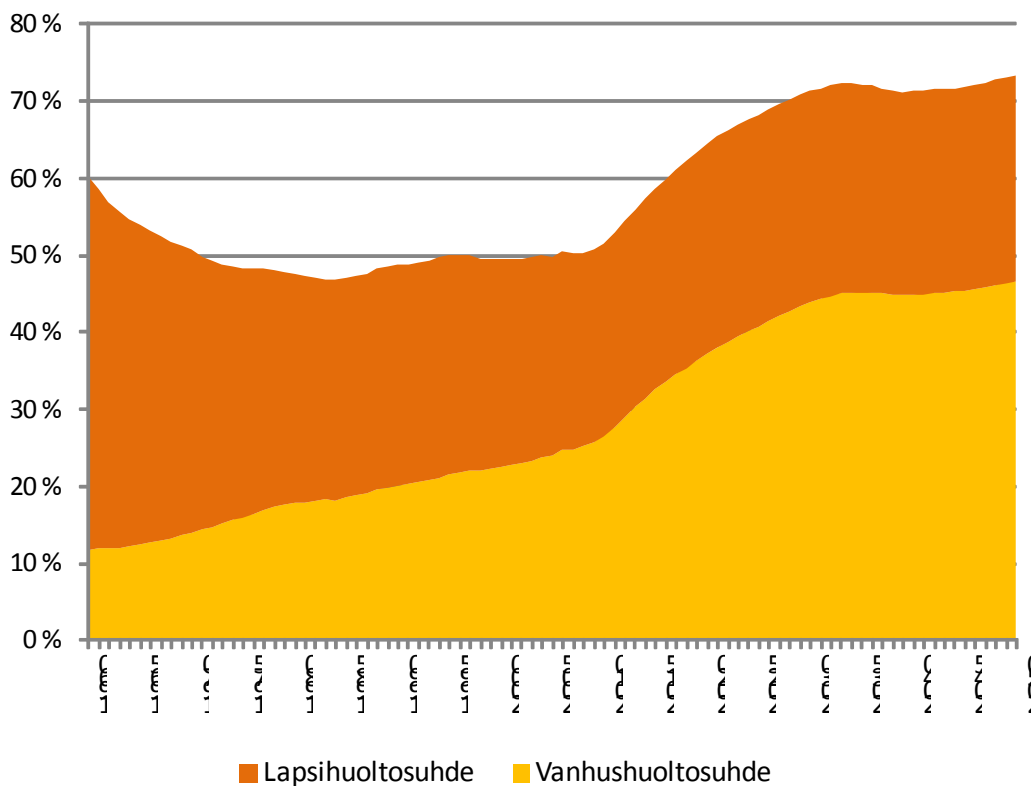
rusturvan tason nosto. Kokonaisuudessaan valtion ja kuntien rahoitusosuuden odotetaan silti laskevan lähivuosina. Vastaavasti työnantajien ja vakuutettujen osuus rahoituksesta kasvaa etenkin eläkevakuutusmaksujen noustessa. Työeläkerahastojen ja muiden sosiaaliturvarahastojen tuottojen osuus sosiaalimenojen kokonaisrahoituksesta on pieni. Rahastojen tuotot riippuvat voimakkaasti talouden kehityksestä.

2.2 Ikärakenteen muutos

Ikääntyneiden väestöosuus kasvaa Suomessa nopeammin kuin useimmissa muissa EU-maissa. Eliniän pidentyminen on merkittävä yhteiskuntapoliittinen saavutus, etenkin kun suomalaiset ovat lisäksi terveempiä kuin koskaan aikaisemmin. Julkisen talouden kestävyydelle väestön ikärakenteen muutos on kuitenkin suuri ja pysyvä haaste. Vuoden 2012 väestöennusteen mukaan yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä kasvaa 26 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä. Suhteessa eniten kasvaa hyvin iäkkäiden määrä. Työikäisen väestön määrä supistuu 2010- ja 2020-luvuilla. Väestön huoltosuhte eli lasten ja eläkeikäisten määrän suhde työikäisten (15–64-v.) määrään alkaa heikentyä nopeasti 2010-luvulla.

Syntyvyys on Suomessa EU-maiden korkeimpia, mutta sen nykyinen taso ei silti riitä turvaamaan tasapainoista väestökehitystä. Lasten ja nuorten väestöosuuden odotetaan hiukan laskevan tulevina vuosikymmeninä.

Kuvio 2. Väestön huoltosuhteen kehitys 1960–2050 (huoltosuhte kuvaa lasten ja vanhusten määrää suhteessa työikäisen väestön määrään)

Lähde: Tilastokeskus

Väestön ikääntyminen lisää sosiaaliturvan menoja eläkemenojen sekä hoito- ja hoivapalveluiden tarpeen kasvaessa. Näiden rahoittamiseksi tarvitaan korkeaa työllisyysastetta ja työurien pidentymistä. Työhyvinvoinnin parantaminen sekä turvallisten työolosuhteiden takaaminen ovat tässä keskeisessä asemassa, samoin työkäisen väestön terveyden ja työkyvyn ylläpito sekä sairauksien ennaltaehkäisy. Hyvä terveys ja toimintakyky ovat tärkeitä myös eläkeikäisille, koska ne parantavat elämänlaatua ja vähentävät terveys- ja pitkäaikaishoidon palvelujen tarvetta.

3 STM:n strategian ja hallitusohjelman toimeenpano vuosina 2012–2015

3.1 Sisältöpoliittiset tavoitteet

Sosiaali- ja terveysministeriön toiminnan suunnittelu ja seuranta jäsennetään ministeriön strategian linjausten mukaisesti. Hallitusohjelman toimeenpano on jäsennetty samalla periaatteella. Hallitusohjelman kolme strategista painopistealuetta ovat: Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen; Julkisen talouden vakauttaminen sekä Kestävän talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistaminen. STM:n koordinoituvastuulla on ensimmäinen painopistealue. Ministeriö osallistuu myös kahden muun painopistealueen toimeenpanoon.

Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentämisen politiikkakokonaisuudessa on kysymys toimista, joilla puututaan työttömyyteen ja köyhyyteen sekä ihmisten näköalattomuuteen ja osattomuuteen. Hallitus on käynnistänyt tämän painopistealueen toteuttamiseksi poikkihallinnollisen syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävän toimenpideohjelman. Tavoitteena on luoda pysyvä toimintamalli, jolla hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen otetaan osaksi kaikkea yhteiskunnallista päätöksentekoa ja sisällytetään kaikkien hallinnonalojen toimintaan. Ohjelma luo tuki-, seuranta- ja arviointimenettelyn, jota sovelletaan kaikkiin ensimmäisen painopistealueen kärkihankkeisiin.

Lähtökohtana ovat kansalaisten yhdenvertaisuus ja tulo-, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen. Keskeisiä kehittämiskohteita ovat työllisyyden kohentaminen, työstä ja työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäiseminen, lasten ja nuorten osallistumisen vahvistaminen, ylisukupolvisen köyhyyden ja syrjäytymisen katkaiseminen, pienituloisten aseman parantaminen, terveyden edistäminen, asuinalueiden eriytymisen estäminen, sosiaali- ja terveyspalvelujen vahvistaminen ja kansalaisjärjestöjen aseman vahvistaminen. Konkreettisia hankkeita ovat mm. perusturvan korotukset, Kaste -ohjelman 2012 - 2015 osaohjelmat ja hankkeet, sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenteellinen uudistaminen, sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistus sekä ikäihmisten hyvinvoinnin ja palvelujen parantamiseen tähtäävä vanhuspalvelulaki, joka on annettu eduskunnalle syksyllä 2012.

Hallitusohjelman muita STM:n toimeenpanovastuulla olevia asiakokonaisuuksia ovat työurien pidentäminen, harmaan talouden torjunta, pitkäaikaistyöttömät, naisten ja miesten välisen tasa-arvon parantaminen sekä elinympäristö.

Hallitusohjelman STM:n hallinnonalaan koskevien tavoitteiden toimeenpanon tilanne on esitetty liitteessä 2. Tämän lisäksi ministeriössä käytetään merkittävä työpanos EU-lainsäädännön toimeenpanoon kansallisessa lainsäädännössä. Ministeriön ja hallinnonalan virastojen ja laitosten keskeiset tehtävät ja tavoitteet sekä hallituskaudelle että toimintavuodelle sisältyvät ministeriön toimintasuunnitelmaan ja virastojen ja laitosten tulossopimuksiin.

3.2 Strategisten linjausten vaikuttavuustavoitteet

Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 ja hallitusohjelman tavoitteita toteutetaan kolmella päästrategialla. Päästrategiat on jaettu alatavoitteisiin. Alatavoitteiden toteutumista seurataan indikaattoreilla. Tähän lukuun on koottu tavoitteet ja seurantaindikaattorit otsikkotasolla. Liite sisältää kaikki tulostavoitteiden asettelussa käytetyt seurantaindikaattorit ja niiden alajaottelut.

3.2.1 Hyvinvoinnille vahva perusta

Vaikuttavuustavoitteet

- Terveys ja hyvinvointi osaksi kaikkea päätöksentekoa
- Pidempia työuria työhyvinvoinnilla
- Elämän eri osa-alueet tasapainoon
- Sosiaaliturvan rahoitus kestäväksi

Seurantaindikaattorit

- Ennakoarvointimenetelmien käyttö kunnissa
- Terveyden edistämisen aktiivisuus kunnissa
- 25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odote
- Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus
- Sairauspoissaolot
- Työterveyshuollon kattavuus
- Työpaikkatapaturmat
- Ammattitaudit
- Isien vanhempainpäivärahojen käyttö
- Sosiaalimenot asukasta kohti ja suhteessa bruttokansantuotteeseen
- Sosiaalimenojen rahoitus
- Sosiaali- ja terveystoimen menojen osuus kuntien menoista

3.2.2 Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin

Vaikuttavuustavoitteet

- Vähennetään hyvinvointi- ja terveyseroja
- Asiakaskeskeisyys palvelujen lähtökohdaksi
- Uudet palvelujen rakenteet ja toimintatavat
- Vahva sosiaalinen yhteenkuuluvuus

Seurantaindikaattorit

- Koettu terveydentila
- Vastasyntyneen elinajanodote
- 25-vuotiaan elinajanodote koulutuksen mukaan
- Ikääntyneiden toimintakyky
- Päivittäin tupakoivien osuus
- Alkoholin kulutus
- Ylipainoisten osuus
- Itsemurhien takia menetetyt elinvuodet
- Pienituloisten osuus
- Asumistuen saajat

- Toimeentulotukea saaneet
- Tuloerot (gini-kerroin)
- Nuoret, joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta eivätkä ole koulutuksessa tai työssä
- Naisten ansiot suhteessa miesten ansioihin
- Väestön terveyserojen seuranta perusterveydenhuollossa
- Hoitoon pääsy
- Potilasvahingot
- Potilasturvallisuus
- Vanhuspalvelujen kattavuus
- Vaikeavammaisten palveluasuminen
- Henkilöstövaje
- Lasten ja nuorten ehkäisevien terveyspalvelujen henkilöstömitoitus
- Laajojen terveystarkastusten toteutuminen
- Yli vuoden työttömänä olleet
- Kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuus
- Asunnottomat
- Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset
- Maahanmuuttajien osuus sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä

3.2.3 Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

Vaikuttavuustavoitteet

- Vahvistetaan ympäristön elinkelpoisuutta
- Varmistetaan yhteiskunnan toimivuus erityistilanteissa

Seurantaindikaattorit

- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuolleet
- Vesivälitteiset epidemiat
- Ympäristömyrkkujen pitoisuudet äidinmaidossa
- Työeläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuus
- Työeläkerahastot suhteessa bruttokansantuotteeseen

3.3 Vaikuttavuus ja tuloksellisuusohjelman toimeenpano

Julkisen talouden kestävyysvajeen poistaminen edellyttää rakenteellisia toimia, jotka edesauttavat korkeampaa työllisyysastetta, pidempiä työuria, julkisten palveluiden parempaa tuottavuutta, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta sekä korkeampaa kasvupotentiaalia. Nämä ovat oleellisia keinoja valtiontalouden tasapainottamiseksi, ennustettua nopeamman kasvun luomiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja tuottavuutta edistetään hallitusohjelman mukaisesti hyvällä henkilöstöpolitiikalla ja kannustavalla sekä osallistavalla työilmapiirillä. Näillä keinoilla luodaan edellytyksiä henkilöstön jaksamiselle ja työhyvinvoinnin edistämiseksi työvoiman riittävän saatavuuden turvaamiseksi. Lisäksi tuottavuutta parannetaan kehittämällä johtamista ja esimiesosaamista sekä lisäämällä työntekijöiden osaamista ja aitoja osallistumismahdollisuuksia. Tuottavuutta ja tuloksellisuutta parantavien uudistusten yhteydessä huolehditaan palveluiden saatavuudesta, laadusta ja vaikuttavuudesta.

Hallitusohjelman mukaisesti aiempi valtionhallinnon tuottavuusohjelma on korvattu vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla, jossa tuloksellisuus syntyy aidosti tuottavuutta lisäävin toimenpitein. Tavoitteena on, että työ muuttuu samalla työntekijälle mielekkäämmäksi, asiakkaat kokevat palvelun laadun

paremmaksi ja työn yhteiskunnallinen vaikuttavuus nousee. Ohjelman tarkempi sisältö ja periaatteet on määritelty hallituksen kehyspäätöksessä vuosille 2014-2017.

Mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet ovat kehyspäätöksessä 2013–2016 säilytetty taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan. Tavoitteiden toteutuksessa hyödynnetään eläköitymisen ja tehtävärakenteen läpikäyntien myötä syntyvät mahdollisuudet. Uuden ohjelman puitteissa varmistetaan, että henkilöstömäärään liittyvät ratkaisut eivät missään tapauksessa johda julkisen hallinnon kokonaistuottavuuden heikentymiseen.

3.4 Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpano

Talouden kasvuedellytysten vahvistamiseksi ja kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi hallitus sopi 29.8.2013 rakenneuudistusohjelmasta. Ohjelma rakentuu konkreettisten, talouden kasvuperustaa ja julkisen palvelujärjestelmän tuottavuutta vahvistavien, työllisyysastetta kohottavien ja julkisen talouden kestävyysongelman ratkaisevien rakennepoliittisten toimien varaan. Ohjelma on ositettu valtioneuloutta, kuntien taloutta, työuria ja työn tarjontaa, rakenteellista työttömyyttä, koko talouden tuottavuuden kasvua ja kilpailukykyä sekä julkisen palvelutuotannon tuottavuuden kasvua koskeviksi konkreettiseksi osatavoitteiksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulle kohdentuu merkittävä osa rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteistä sekä lukumääräisesti että kustannusvaikutuksiltaan. Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla on esim. sosiaaliturvan uudistuksiin, työelämään osallistumisen tukemiseen sekä kuntien tehtävien vähentämiseen liittyviä toimenpiteitä. Hallituksen tekemän toimeenpanopäätöksen ja maaliskuun 2014 kehysriihen päätösten mukainen valmistelu ja toimeenpano muodostavat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla laaja-alaisen muutosprosessien kokonaisuuden sisältäen lukuisia laki- ja asetusmuutoksia sekä muutoksia kuntien ohjaukseen ja valvontaan.

Rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyy myös hallituksen päätös varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon integraation että turvaa niiden tehokkaan hallinnon. Yhdessä kuntauudistuksen kanssa viedään eteenpäin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistusta siten, että järjestämisvastuu siirtyisi viidelle erityisvastuualueelle. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki tulee eduskunnan käsittelyyn keväällä 2014.

4 Hallinnonalan voimavarat 2014–2018

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan kehukset sekä arvio kehuksen ulkopuolisista menoista vuosina 2014–2018, milj. euroa vuoden 2014 hintatasossa:

	TA/Kehys	Arvio kehuksen ulkopuolisista menoista	Yhteensä
2014 TA			12 880
2015	8 552	4 099	12 651
2016	8 582	4 102	12 684
2017	8 592	4 083	12 675
2018	8 616	4 021	12 637

Kansantalous ja julkinen talous

Valtiovarainministeriön kokonaistaloudellisen ennusteen mukaan maailmantalouden kasvu on palautumassa hitaasti. Suhdanteita kohentaa teollisuusmaiden erittäin kevyt rahapolitiikka sekä aiempia vuosia kevyempi finanssipolitiikan sopeuttaminen. Toisaalta monissa teollisuusmaissa yksityinen kulutus ja varsinkin investoinnit ovat edelleen matalalla tasolla tai jopa supistuvat. Korkeana jatkuva poliittinen epävarmuus jarruttaa investointeja erityisesti Euroopassa. Monissa kehittyvissä talouksissa kasvu on lähivuosina totuttua hitaampaa.

Kansainvälisen talouden käänne johtaa ajan myötä myös Suomen talouden virkoamiseen. Talouskasvun elpymisen ennustetaan olevan vientivetoista. Kotimainen kysyntä laskee vielä kuluvana vuonna, mutta vuosina 2015–2016 sen merkitys talouskasvun vauhdittajana voimistuu. Vuonna 2014 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan vain 0,5 %. Vuoden 2015 kasvuksi odotetaan 1,4 %, ja kasvu muuttuu laajapohjaisemmaksi.

Kuluvana vuonna inflaatio on keskimäärin 1,5 % ja ensi vuonna 1,7 %. Työmarkkinoilla tilanne pysyy edelleen heikkona. Työttömyysasteen ennustetaan pysyvän lähivuodet yli 8 prosentissa siitä huolimatta, että kokonaistaloudellinen aktiviteetti piristyy. Kuluvana vuonna työllisten määrän ennakoidaan supistuvan hieman ja työttömyysasteen kohoavan 8,4 prosenttiin työvoimasta. Työllisyystilanne alkaa ennusteen mukaan parantua vasta v. 2015. Työllisyyden paraneminen on hidasta vielä v. 2016, jolloin työllisten määrä kasvaa 0,7 %, ja työttömyysaste alenee 8,1 prosenttiin.

Heikko suhdannetilanne on heijastunut myös julkisyhteisöjen talouteen, joka on ollut pitkään alijäämäinen. Julkisyhteisöjen rahoitusaseman arvioidaan tasapainottuvan hiljalleen kohti ennusteperiodin loppua. Vaikka talouskasvu nopeutuu hetkellisesti ja sopeutustoimet purevat, väestön ikääntymisestä aiheutuva julkisten menojen kasvu luo paineita julkisen talouden rahoitusasemalle. Julkinen velka nousee yli 60 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon, mutta velkasuhde kuitenkin taittuu loivasti kehyskaudella.

Valtiontalouden rahoitusasema pysyy lähivuosina selvästi alijäämäisenä, vaikka alijäämä pienenee kehyskauden loppua kohden. Hallituksen päättämät sopeutustoimet pienentävät valtiontalouden alijäämää.

Väestön ikääntymisestä aiheutuva sosiaali- ja terveystalouden kysynnän kasvu sekä kuntien valtionosuuksien leikkaukset luovat painetta paikallishallinnon talouteen. Kuntatalouden alijäämä oli v. 2013 yhden prosentin tuntumassa suhteessa kokonaistuotantoon, eikä sen arvioida ilman uusia toi-

menpiteitä supistuvan keskipitkällä aikavälillä. Julkisen talouden alasektoreista ainoastaan työeläkelaitosten rahoitusasema on keskipitkällä aikavälillä ylijäämäinen. Tulevina vuosina työeläkelaitosten rahoitusasemaan kohdistuu paineita eläkemenojen kasvun vuoksi. Muiden sosiaaliturvarahastojen odotetaan pysyvän lähellä tasapainoa.

Sosiaali- ja terveystieteiden pääluokan uudistuksia kehyskaudella

Sosiaali- ja terveystieteiden hallinnonalan määrärahatasoon kehyskaudella 2015-2018 vaikuttavat hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toteutuksen ja sopeutustoimien lisäksi suhdanneluonteiset tekijät, kuten mm. työttömyysasteen muutos, indeksikorotukset sekä väestön rakenteeseen liittyvät tekijät. Päätettyjen uusien sopeutustoimien johdosta, joiden yhteissumma vuoden 2018 tasossa on noin -350 milj. euroa, hallinnonalan määrärahataso hieman laskee kehyskauden loppuun mennessä.

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman ja syksyn 2013 työmarkkinajärjestöjen työllisyys- ja kasvupolitiikan mukaisesti on kehyskaudella huomioitu työttömyysetuuden sovittelemalla vuoden 2014 alusta käyttöön otettu 300 euron kuukausittainen suojaosuus ja sovitellun päivärahan muutos siten, että se lapsikorotuksineen yhdessä työtulon kanssa voi olla enintään 100 % työttömyyspäivärahan perusteena olevasta palkasta. Lisäksi työttömyyspäivärahan omavastuu-aikaa lyhennettiin seitsemästä päivästä viiteen päivään. Uudistukset lisäävät valtion työttömyysturvamenoja vuosittain jo vuodesta 2014 lähtien 68,6 milj. eurolla ja vähentävät valtionosuutta kuntien perustoimeentulotuen kustannuksista 1,8 milj. eurolla.

Hallitusohjelman ja edellisten kehyspäätösten mukaisesti asumistukijärjestelmää uudistetaan vuoden 2015 alusta lukien.

Julkisten tietovarantojen avaamiseksi Säteilyturvakeskukselle osoitetaan 200 000 euron ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle 400 000 euron kertalisäys määrärahoihin v. 2015.

Veteraanien vanhuudenhuollon palveluiden turvaamiseksi rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahan tasoa on tarkistettu siten, että vuosittain kuntoutukseen käytettävissä olevan määrärahan taso kuntoutukseen oikeutettua veteraania kohden nousee noin 50 euroa vuodessa kehyskaudella.

Poronhoitajien sijaisavun vakainaistamiseen on varattu 0,3 milj. euron vuosittainen määräraha.

Kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin suoritettavan valtionosuuden tarpeen arvioidaan laskevan n. 317 milj. euroon kehyskauden lopussa. Valtionavustukseen kuntien toteuttamiin sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeisiin on varattu kehyskaudella n. 5 milj. euroa vuodessa. Valtion korvaukseen terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan on varattu 21 milj. euroa vuodessa. Valtion korvaukseen terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin on varattu n. 105 milj. euroa vuodessa 2015, mutta määrärahataso nousee hieman kehyskauden aikana.

Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoimintaan on varattu noin 29 milj. euron määräraha vuodelle 2015.

Valtion koulukotien toimitilojen kehittämiseen on varattu 0,5 milj. euron määräraha vuosille 2015–2018, jolla varmistetaan koulukotitoiminnan toimintaedellytysten säilyminen.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään vuoden 2015 tasolla kaikkiaan 126 milj. euron lisäys sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen kehittämiseen. Valtionosuuden lisäyksestä suurin osa, vuoden 2015 tasolla 82 milj. euroa, kohdistuu vanhuspalvelulain toimeenpanoon. Muiden sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen kehittämiseen varattu määräraha 9,4 milj. euroa kohdennetaan uuden sosiaalihuoltolain toimeenpanoon. Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämiseen kohdennetaan vuositasolla 13,1 milj. euroa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusmäärärahaa alennetaan 40 milj. eurolla vuodesta 2015 lukien. Tätä vastaavasti tullaan kuitenkin antamaan esitykset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korottamisesta siten, että vastaava maksukertymän lisäys saavutetaan, jolloin järjestely on kuntatalouden näkökulmasta kokonaisuutena kustannusneutraali.

Kehyspäätöksen 2014-2017 mukaisesti osa yli 300 päivää työmarkkinatuella olleiden pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoitusvastuusta siirretään kunnille vuoden 2015 alusta lukien. Työmarkkinatuen rahoitusuudistuksella luodaan mahdollisuuksia työmarkkinatuella olleiden pääsyyn aktivointitoimenpiteiden piiriin.

Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpano

Kehyspäätökseen on sisällytetty ne ohjelman toimenpiteet, joiden toteutustavasta ja vaikutuksista on jo käytettävissä täsmällistä tietoa ja luotettavia arvioita. Osin toimenpiteiden valmistelu on kesken, jolloin toimeenpanosta ei ole vielä riittävästi tietoa kunnollisten kustannus- ja vaikutusarvioiden tekemiseksi.

Työmarkkinat ja työurat

- Työttömyysetuuden sovittelussa on otettu käyttöön 300 euron kuukausittainen suojaosuus ja soviteltua päivärahaa on muutettu siten, että se lapsikorotuksineen yhdessä työtulon kanssa voi olla enintään 100 % työttömyyspäivärahan perusteena olevasta palkasta. Lisäksi työttömyyspäivärahan omavastuu-aikaa on lyhennetty seitsemästä päivästä viiteen päivään.
- Asumistuessa otetaan käyttöön 300 euron suojaosuus ilman työllistymisedellytystä tai määräaikaista. Uudistus toteutetaan 1.9.2015 alkaen. Valtion menojen arvioidaan lisääntyvän v. 2015 8 milj. eurolla ja sen jälkeen 30 milj. eurolla vuosittain. Valtion toimeentulotukimenojen oletetaan vastaavasti vähentyvän n. 5 milj. euroa vuodessa.
- Vuorotteluvapaan saantiedellyksiä kiristetään vuoden 2015 alusta.
- Osatyökykyisten työllisyyden edistämisyöryhmän esityksiin varataan rahoitusta siten, että ne lisäävät valtion osuutta sairausvakuutuksen menoista 5,3 milj. euroa v. 2016, 18,8 milj. euroa v. 2017 ja 29,1 milj. euroa v. 2018.
- Kotihoidon tuki suunnataan kotona lastaan hoitavalle vanhemmalle ja oikeus tukeen jaetaan puoliksi molemmille vanhemmille. Vuonna 2016 valtionosuuden arvioidaan vähenevän 4,0 milj. euroa ja v. 2017 vastaavasti 15 milj. euroa. Uudistus on voimassa täysimääräisesti vuodesta 2018 alkaen, jolloin valtionosuus vähenee 19 milj. euroa. Kuntien menojen arvioidaan vähenevän vuodesta 2018 lukien 64 milj. eurolla. Uudistus lisää päivähoitojen menoja vuodesta 2018 alkaen arviolta runsaat 130 milj. euroa, josta valtionosuus on 39 milj. euroa. Kotihoidon tuen uudistuksen arvioidaan lisäävän valtion työttömyysturvamenoja 9 milj. eurolla v. 2016, 36 milj. euroa v. 2017 ja 45 milj. euroa vuodesta 2018 alkaen.

Julkisen palvelutuotannon tuottavuus

- Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen arvioidaan johtavan selkeään kuntatalouden tuottavuuden paranemiseen. Pysyvä kustannusten nousuvauhdin hidastuminen edellyttää vahvaa kansallista ohjausta, joka myös sisältyy uuteen järjestelmään.
- Virastojen toimintamäärärahoihin tehdään vuosittain toimitilamenojen indeksikorotuksia vastaava laskennallinen lisäys. Tämän jälkeen toimintamäärärahoihin tehdään vuosittain niiden nykytasoon nähden 0,5 prosentin tuottavuuden kasvua merkitsevät määrärahavähennykset. Kehyskaudella jatketaan kansallisen palveluarkkitehtuurin kehittämistä. Kokonaisuuteen sisältyvät seuraavat osat: kansallinen palveluylä, kansallinen sähköinen tunnistusratkaisu, kansalliset ratkaisut yritysten, muiden organisaatioiden ja luonnollisten henkilöiden roolien ja valtuutusten hallintaan, yhteiset palvelunäkymät (kansalaisille, yrityksille ja viranomaisille) sekä ohjaus- ja hallintamallit. Tavoitteena on, että kehyskauden alussa kansalaisilla on mahdollisuus tarkastella keskeisiä omia tietojaan palveluylän kautta ja kehyskauden lopulla pal-

veluväylä on laajasti käytössä. Tietoturvallisuuskulttuurin edistämistä ja SecICT-hankkeen toimeenpanoa jatketaan.

- Julkisen hallinnon tietovarantojen vaiheittaista avaamista edistetään. Tähän tarkoitukseen kohdistetaan lisämäärärahaa Säteilyturvakeskukselle ja Terveystieteiden tutkimuskeskukseen.

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämishjelma

rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteiden toimeenpanon tilannetta sekä niiden kustannusvaikutuksia valtiontalouteen ja kuntatalouteen voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään:

1. Ehdotukset, jotka voidaan toteuttaa selkein säädösmuutoksien tai muiden kuntien toimintaan ja kustannuksiin suoraan vaikuttavien valtion toimenpiteiden avulla.

2. Ehdotukset, joiden vaikutusta ei voida toistaiseksi riittävän luotettavasti osoittaa johtuen esimerkiksi siitä, että niiden osalta ei ole vaikuttavia säädösmuutoksia tai vastaavia kuntien toimintaa välittömästi ohjaavia valtion toimenpiteitä.

Ryhmässä 2 olevien ehdotusten valmistelu on kesken ja/tai niiden osalta kuntien kustannusten todellinen väheneminen jää olennaisesti riippumaan itsehallinnon piirissä olevien kunnallisten toimijoiden toimenpiteistä, joiden toteutumista ja vaikutuksia voidaan arvioida vasta myöhemmin.

Kehyksiin on sisällytetty ne toimenpiteet, joiden valtionosuuksia vähentävä vaikutus on toteutettavissa pysyvästi lainsäädäntömuutoksien tai muulla kuntien tehtäviin ja velvoitteisiin välittömästi kohdistuvalta tavalla. Käytännössä tämä tarkoittaa siis ryhmän 1 asioita, jotka STM:n hallinnonalan osalta ovat seuraavat:

- Reseptien voimassaoloaikaa ja aikuisten hammahuollon tarkistusvälejä pidennetään myöhemmin täsmennettävien rajoitusten lähtökohtaisesti vähintään kahteen vuoteen. Muutokset toteutetaan asetuksella vuoden 2014 aikana. Vuoden 2017 tasolla kuntien menojen arvioidaan vähenevän n. 18 milj. eurolla.
- Perustoimeentulotuen laskenta ja maksatus siirretään vuoden 2017 alusta Kelan tehtäväksi. Kuntien menojen arvioidaan alenevan 79 milj. eurolla. Valtionosuus vähenee 39,5 milj. eurolla vuodessa. Toimeentulotuen alikäytön väheneminen pienentää syntyvää säästöä. Perustoimeentulotuen etuusmenojen arvioidaan kasvavan siten, että kustannuksiin kohdentuva valtionosuus kasvaa 20 milj. eurolla. Lisäksi valtion korvaamat Kelan hallintokulut nousevat arviolta 20 milj. eurolla.
- Turvakodit siirretään valtion vastuulle vuoden 2015 alusta lukien, mihin liittyen sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukselle kohdennetaan erillinen 8 milj. euron valtionavustusrahoitus, josta puolet toteutetaan siirtotulona peruspalvelujen valtionosuusmäärärahaa.
- Sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen on kehyspäätöksessä hallitusohjelman pohjalta varattu vuositasolla n. 13 milj. euron määräraha, josta 4 milj. euroa jätetään säästötoimena käyttämättä.

Näiden kehysten sisällytettyjen toimenpiteiden lisäksi ministeriö jatkaa rakennepoliittisessa ohjelmassa päätettyjen tehtävien ja velvoitteiden vähentämistä koskevien toimenpiteiden valmistelua. Muutokset otetaan huomioon valtionosuuslaissa olevissa perusteissa. Tarvittavat lainsäädäntöesitykset annetaan eduskunnalle viimeistään syysistuntokaudella 2014. Näitä edelleen valmisteltavia toimenpiteitä ovat STM:n hallinnonalan osalta erityisesti seuraavat toimenpiteet:

- Kelpoisuusvaatimusten väljentäminen.
- Laitoshoidon vähentäminen vanhustenhuollossa; pyrkimyksenä on eri toimenpitein, erityisesti hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi annetun laatusuosituksen ja

tarvittaessa vanhuspalvelulain tarkistamisen avulla kiihdyttää siirtymää olosuhteiltaan ja palveluiltaan asianmukaiseen kotihoitoon siten, että kuntien menot vähenevät suhteessa nyt arvioituun kehitykseen 300 milj. eurolla v. 2017.

- Päivystysjärjestelmän uudistaminen; tarkistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetusta kii-reellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä sekä annetaan tarvittaessa terveydenhuoltolain 34 ja 43 §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston asetukset siten, että nykyisiä perusterveydenhuollon ympärivuorokautisen päivystyksen, synnytysten ja kirurgisen leikkaustoiminnan yksiköitä keskitetään suuremmiksi siten, että kuntien menot vähentyvät v. 2017 n. 60 milj. eurolla.
- Potilastietojen paperimuotoisen arkistoinnin lopettaminen; varmistetaan riittävät tietotekniset edellytykset ja tarvittava kuntien tuki muutoksen läpiviennille.
- Suunnitteluvierailtojen ja normiluonteisten suositusten vähentäminen ja valvontatehtävien uudelleenarviointi; jatketaan kartoitus- ja arviointityötä, mikä mahdollistaa päätösten tekemisen vuodesta 2014 alkaen.
- Kelpoisuusvaatimusten keventämiseksi tuetaan myös kunnallisia toimijoita tarkistamaan työn-jakoja ja tehtäväkuvia varsinkin virkojen ja tehtävien tullessa täytettäväksi. Tavoitteena on, et-tä aiempaa vaativampia tehtäviä ohjataan alempiasteisia tutkintoja omaaville. Tämän mahdol-listamiseksi sosiaali- ja terveysministeriö harkitsee syksyyn 2014 mennessä esityksiä tervey-denhuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kel-poisuusvaatimuksista annetun lain sekä näiden lakien nojalla annettujen asetusten muuttami-sesta mm. siten, että sairaanhoitajien kelpoisuutta lääkkeenmääräykseen laajennetaan rajatusti.
- Julkisen terveydenhuollon todistusten antovelvollisuuksien karsinta vain pakollisiin.
- Perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon integraation kehittäminen. Uudistustyö perustuu malliin, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuu keskitetään pääosin viidelle erityisvastuualueelle. Tämä uudistus tuo kuntasektorille mittavat tehostamismahdollisuudet ja sitä kautta koko julkiselle taloudelle merkittävät kustannussäästöt hoidon ja hoivan laatua heikentämättä.

Valtiontalouden uudet menosäästöt

Kehyspäätökseen sisältyvät uudet sopeutustoimet vähentävät valtion menoja nettomääräisesti n. 1 mrd. euroa v. 2015. Vuoteen 2018 mennessä nettomääräiset säästöt nousevat n. 1,4 mrd. euroon. Tarvittavat lakiesitykset sopeuttamisesta johtuen annetaan eduskunnalle syksyn 2014 aikana. Menosäästöt ovat pysyviä ja niistä runsas 350 milj. euroa kohdistuu STM:n pääluokkaan, muun muassa:

- ansiosidonnaisen työttömyysturvaan. Säännöksiä muutetaan siten, että valtion menot piene-vät 50 milj. eurolla vuoden 2015 tasolla. Muutokset valmistellaan yhteistyössä työmarkkina-järjestöjen kanssa tavoitteena kohdistaa säästö korkeimpia työttömyyspäivärahoja saaviin.
- lapsilisiin, säästö 110 milj. euroa ml. vaikutus toimeentulotukimenoihin
- valtion osuuteen KELA:n toimintamenoista, säästö 10 milj. euroa
- valtion osuuteen sairausvakuutuskorvauksista, säästö 25 milj. euroa
- valtion osuuteen lääkekorvauksista, säästö 26 milj. euroa vuodesta 2016 lukien
- KEL- ja TyEL-sidonnaiset indeksikorotukset tehdään v. 2015 pääsääntöisesti 0,4 % suuruise-na. Tämä korotus vastaa työmarkkinaratkaisussa sovitun mukaista sopimuskorotustasoa.
- valtion korvaukseen maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin, säästö 5 milj. euroa
- lisäksi STM:n pääluokkaan on kohdistettu noin -20 milj. euron säästövelvoite, joka on kohdis-tettu mm. valtionosuuteen kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin (KASTE) sekä ns. tutkimus ja koulutus EVO:n.

Liite 1: Seurantaindikaattorit

Hyvinvoinnille vahva perusta

Vaikuttavuustavoitteet

- Terveys ja hyvinvointi osaksi kaikkea päätöksentekoa
- Pidempää työtä työhyvinvoinnilla
- Elämän eri osa-alueet tasapainoon
- Sosiaaliturvan rahoitus kestäväksi

Indikaattorit

	2000	2009	2010	2011	2012	2013	2015 tavoite
Ennakoarviointimenetelmä on käytössä kunnan päätöksenteossa, väestöllä painotettu %-osuus kunnista	39	..	38	70
Terveydenedistämisasiivisuus toteutuu kunnassa (% tavoitearvosta)							
— kuntajohdossa	61	..	72	70
— perusterveydenhuollossa	54	..	60	69*	70
— liikuntatoimessa	55	..	62	65*	70
— perusopetuksessa	..	63	..	66	66	68*	70
25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odote (työeläkkeet)	58,8	59,8	60,4	60,5	60,9	60,9	62,0
— miehet	58,6	59,7	60,3	60,4	60,9	60,9	62,0
— naiset	58,9	59,9	60,4	60,5	60,8	60,8	62,0
Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakiointi alkavuus ¹⁾ 25—62-vuotiailla (työeläkkeet), yhteensä	8,7	7,6	7,2	7,2	6,3	6,3	6,5
— miehet	9,1	7,7	7,2	7,1	6,2	6,0	6,5
— naiset	8,3	7,5	7,2	7,4	6,5	6,6	6,5
Sairauspäivien osuus tehdyistä työ- ja sairauspäivistä (palkansaajat), %	4,0	4,6	4,5	4,6	4,5	4,7	4,0
— miehet	3,6	4,1	4,0	3,9	3,8	4,0	3,6
— naiset	4,5	5,2	4,9	5,2	5,2	5,4	4,4
Työterveyshuollon piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus palkansaajana toimivasta työvoimasta, %	92	92	91	91*	95
Työpaikkatapaturmien taajuus (palkansaajat), milj. työtuntia kohden	32,8	29,0	30,2	31,2	30,3	29,5**	26,0
Korvatut ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt (palkansaajat)	5 727	5 702	5 485	4 437	4 510*	4 500*	4 560
Vanhempainpäivärahoista isille maksettujen päivien osuus, %	4,2	6,7	7,1	8,3	8,7	8,8	9,4
Sosiaalimenot/bkt, %	25,1	30,4	30,6	30,0	31,2	32,6*	30,7*
Sosiaalimenot, €/asukas (vuoden 2010 hinnoin)	7 462	9 916	10 166	10 143	10 400	10700*	11 200*
Sosiaalimenojen rahoitus, %							
— verovaroin	43,1	45,0	46,1	46,0	46,8	46,2*	43,6*
— työnantajat	37,6	37,3	35,8	35,4	34,8	35,0*	36,0*
— muu	19,3	17,7	18,1	18,6	18,3	18,8*	20,4*
Sosiaali- ja terveystoimen menojen osuus kuntien kokonaismenoista, %	50,9	55,0	54,4	54,8	55,3	48,0*	47*

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin

Vaikuttavuustavoitteet

- Vähennetään hyvinvointi- ja terveyseroja
- Asiakaskeskeisyys palvelujen lähtökohdaksi
- Uudet palvelujen rakenteet ja toimintatavat
- Vahva sosiaalinen yhteenkuuluvuus

Indikaattorit

	2000	2009	2010	2011	2012	2013	2015 tavoite
Terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi kokeneiden osuus (25—64 v.), %							
— miehet	37,6	35,0	36,8	35,6	33,4	35,0	36
— 0—12 vuotta koulutusta	42,4	40,5	38,8	40,2	38,6	37,4	36
— 13 vuotta tai enemmän koulutusta	29,3	27,0	30,1	27,6	25,6	29,4	28
— naiset	33,7	34,0	32,9	32,1	32,8	33,2	32
— 0—12 vuotta koulutusta	38,6	36,3	36,5	38,6	37,6	40,4	35
— 13 vuotta tai enemmän koulutusta	29,4	30,5	29,4	27,5	26,9	27,8	29
Nuorten koettu terveys: päivittäin vähintään kaksi oiretta (8.—9. lk), %	16	19	17	17	17	17	16
Vastasyntyneen elinajanodote	77,7	79,8	80,0	80,4	80,5	80,7*	80,8
— miehet	74,1	76,5	76,7	77,2	77,5	77,8*	77,5
— naiset	81,0	83,1	83,2	83,5	83,4	83,6*	83,9
25-vuotiaan elinajanodote							
— miehet	49,7	52,4	52,6	52,9*	53,2*	53,5*	54,4
— perusasteen koulutus	47,4	49,2	49,7	50,0*	50,4*	50,8*	51,6
— keskiasteen koulutus	50,1	52,3	52,4	52,6*	52,8*	53,0*	53,4
— korkea-asteen koulutus	54,0	55,6	55,9	56,1*	56,3*	56,5*	56,9
— naiset	56,1	59,0	59,0	59,1*	59,2*	59,3*	61,2
— perusasteen koulutus	54,6	56,9	56,6	56,6*	56,6*	56,6*	59,5
— keskiasteen koulutus	57,2	59,0	59,1	59,2*	59,3*	59,4	59,6
— korkea-asteen koulutus	58,4	60,2	60,3	60,4*	60,6*	60,7*	61,0
Niiden 75—84-vuotiaiden osuus, jotka kykenevät liikkumaan ulkona yksin ilman vaikeuksia, % ⁴⁾							
— miehet	76	84	84*	87	86*	86*	88
— naiset	72	78	78*	79	80*	80*	82
Päivittäin tupakoivien osuus, %							
— miehet (25—64-v.)	28,3	23,3	24,1	23,4	21,0	20,3	20
— naiset (25—64-v.)	19,9	16,5	15,3	14,9	14,5	13,9	13
— pojat (8.—9. lk)	25	17	17	17	15*	15	14
— tytöt (8.—9. lk)	22	14	14	14	13*	12	12
Alkoholin kokonaiskulutus, l/as.	8,8	10,2	10,0	10,1	9,6	9,6*	9,3
Ylipainoisten osuus (BMI 25 tai yli) 25—64 v., %							
— miehet	58,4	65,5	62,7	65,0	63,3	64,6	62

— naiset	41,2	46,8	48,3	48,3	47,9	47,8	47
Itsemurhien takia menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 25—80-v. (100 000 asukasta kohti)							
— miehet	1 168	950	922	867	802	823*	672
— naiset	368	341	290	255	281	242*	203
Pienituloisten osuus ²⁾ , %							
— koko väestö	10,5	13,2	13,7	13,2	11,9	12,0*	11,8
— lapset	8,8	11,5	11,8	11,1	9,4	9,5*	11,8
Yleisen asumistuen saajat (ruokakunnat), lkm	170 352	161 842	164 154	167 364	180 665	192 274	170 000
Toimeentulotukea saaneet, lkm							
— kotitaloudet	271 686	238 755	240 257	239 212	238 373	240 000*	240 000
— henkilöt	454 353	377 688	375 152	371 898	370 454	374 500*	378 000
— pitkäaikaisesti tukea saaneiden osuus 25—64-vuotiaasta väestöstä, %	2,4	2,1	2,2	2,2	2,1	2,1*	1,9
— miehet	2,7	2,4	2,5	2,5	2,4	2,4*	2,2
— naiset	2,0	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8*	1,6
Gini-kerroin ³⁾ (käytettävissä olevat tulot), %	24,9	25,5	25,9	25,9	25,5	25,5*	25,5
Nuoret, joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta eivätkä ole työssä tai koulutuksessa (eivätkä hoitovapaalla, eläkkeellä tai varusmies- tai siviilipalveluksessa), %	4,3	5,1	4,8	4,7	4,7	4,7*	4
— 18—24 v. pojat	5,4	6,5	6,0	5,8	5,8	5,8*	-
— 18—24 v. tytöt	3,1	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6*	-
Naisten säännöllisen työajan ansioiden osuus miesten vastaavista ansioista, %	80,6	81,8	82,8	83,2	83,1	82,9**	85,0
Väestön terveyden seuranta toteutuu perusterveydenhuollossa (% tavoitearvosta)	33	..	32	36	50
Hoitoon pääsy							
— erikoissairaanhoidon yli 6 kk jonotaneita, lkm	66 000	3 748	1 245	751	938	1 390	300
— odotusaika terveyskeskuslääkärin vastaanotolle kestää yli 14 pv (% väestöstä)	..	66	72	77	81	79	40
— suun terveydenhuolto: yli 6 kuukautta jonotaneita, lkm	..	7 600	12 100	14 000	7 205	5 100	12 000
— psykiatrian erikoissairaanhoidon yli 3 kk odottaneita alle 23-vuotiaita, lkm		84	136	73	64	55	50
Potilasvakuutuskeskuksen korvaamien potilasvahinkojen määrä	..	2 364	2 212	2 235	2 113	2 387	2 400
Terveydenhuoltoon liittyvät infektiot:							
— vastustuskykyiset mikrobitartunnat (MRSA veri/likvor), tapauksia /v.	..	30	28	42	30	30	28
— antibioottiripulitapaukset (Clostridium diff.) tapauksia/v.	..	5 700	4 813	5 382	5 256	4 838	4 800
Vanhusten palveluja saavat 75 vuotta täyttäneistä, %							
— säännöllinen kotihoito ⁴⁾	11,8	11,3	11,8	12,2	11,9	12,1*	14
— miehet	8,7	8,4	8,9	9,3	8,9	9,1*	-
— naiset	13,2	12,8	13,4	13,9	13,5	13,7*	-

— tehostettu palveluasuminen	1,7	5,1	5,6	5,9	6,1	6,4*	9
— miehet	1,1	3,3	3,7	3,9	4,1	4,4*	-
— naiset	2,0	6,0	6,7	7,1	7,3	7,7*	-
— vanhainkodit ja terveyskeskusten vuodeosasto	8,4	5,4	4,7	4,4	3,8	3,3*	1
— miehet	5,6	3,8	3,3	3,1	2,8	2,5*	-
— naiset	9,6	6,3	5,5	5,1	4,3	3,6*	-
— omaishoidontuki	3,0	4,1	4,2	4,4	4,5	4,6*	5
Vaikeavammaisten palveluasuminen, as./v.	1 894	4 008	4 310	4 630	4 844	5 160*	8 600
Terveyskeskusten lääkärivaje, %	..	6,8	6,0	6,5	6,3	6,1	3
Merkittävimpien muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien kuin lääkärien vaje, %	3,6	..	3,2	3,2*	3
Ehkäisevien terveyspalvelujen henkilöstömitoitus, % kansallisesta suosituksesta							
— äitiysneuvolalääkärit	..	55	..	62	58	66*	80
— lastenneuvolalääkärit	..	13	..	20	23	28*	80
— koululääkärit	..	4	..	6	10	15*	70
— äitiysneuvolan terveydenhoitajat	..	52	..	59	60	62*	95
— lastenneuvolan terveydenhoitajat	..	29	..	34	42	45*	95
— kouluterveydenhoitajat	..	60	..	75	84	85*	97
Laajat terveystarkastukset toteutuvat (%-osuus terveyskeskuksista)							
— äitiysneuvolassa	..	50	..	87	94	95*	99
— lastenneuvolassa	..	47	..	84	94	95*	98
— kouluterveydenhuollossa	..	49	..	75	95	95*	97
Yli vuoden työttömänä olleet, lkm	86 800	41 300	54 000	57 200	61 200	73 700	40 000
— miehet	47 500	23 800	32 900	34 100	36 000	43 300	-
— naiset	39 300	17 500	21 100	23 100	25 100	30 400	-
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0—17-vuotiaat, %	0,9	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4*	1,1
— pojat	1,0	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4*	-
— tytöt	0,9	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3*	-
Asunnottomat, lkm	10 000	8 150	7 880	7 570	7 850	7 500	5 400
— miehet	8 250	6 560	6 490	5 990	5 950	5 700	4 700
— naiset	1 750	1 590	1 390	1 580	1 890	1 800	700
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset, lkm	37 554	35 569	35 563	42 571	40 460	37 861**	38 000
Maahanmuuttajataustaisten osuus sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä, %	1,9	2,9	3,6	3,9**	3,9*	4,0*	3,8

Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

Vaikuttavuustavoitteet

- Vahvistetaan ympäristön elinkelpoisuutta
- Varmistetaan yhteiskunnan toimivuus erityistilanteissa

Indikaattorit

	2000	2009	2010	2011	2012	2013	2015 tavoite
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuolleet	2 256	2 595	2 572	2 453	2 370**	2 346*	2 443
— miehet	..	1 750	1 649	1 610	1 497**	1 482*	1 648
— naiset	..	845	923	843	873**	864*	796
Vesivälitteiset epidemiat							
— epidemioiden lkm	7	4	2	5	2	4*	1
— sairastuneet henkilöt	6 428	213	38	70	530	220*	50
Ympäristömyrkyjen pitoisuudet äidinmaidossa (PCDD/F- ja PCB-yhdisteiden kokonaistoksisuusekvivalenttimäärä)	15,3	..	8*	8*	5,6	5,0*	5
Työeläkevakuutusyhtiöiden, -säätiöiden ja -kassojen vakavaraisuusaste	..	24,1	29,6	22,4	26,4	27,2*	-
Työeläkerahastot/bkt, %	50,2	72,5	77,7	72,2	77,7	81,8*	-

** Ennakkotieto

* Arvio

.. Tietoa ei saatavissa

¹⁾ Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus kuvaa, kuinka suuri osa ei-eläkkeellä olevista työeläkevakuutetuista on siirtynyt vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeelle (esitetään useimmiten promilleina). Ikävakioitu alkavuus kertoo työkyvyttömyyseläkkeen alkavuudessa tapahtuvista muutoksista siten, että väestön ikärakenteen muuttuminen ei vaikuta siihen.

²⁾ Köyhyysrajan alittaneisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus (käytettävissä olevat tulot ovat alle 60 % kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta kulutusyksikköä kohden).

³⁾ Gini-kerroin kuvaa muuttujan (tässä tapauksessa käytettävissä olevien tulojen) epätasaisuutta. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet.

⁴⁾ Vuoden 2000 sarakkeessa on vuoden 2001 tieto.

Eurooppa 2020 - strategian köyhyystavoitteen seurantaindikaattorit

Eurooppa-neuvosto päätti kesäkuussa 2010 uudesta talous- ja työllisyysstrategiasta. Vuoteen 2020 ulottuvan Eurooppa 2020 - strategian tavoitteet koskevat työllisyyttä, tutkimus- ja kehitysmenoja, ilmasto- ja koulutusta ja köyhyyden vähentämistä.

Eurooppa 2020 - strategian tavoitteena on vähentää köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien määrää vähintään 20 miljoonalla vuoteen 2020 mennessä. Tämän tavoitteen toteutumisen seuraamiseksi on lanseerattu mittaustapa, joka ottaa huomioon paitsi *pienituloisuuden* (pienituloisuuden rajana 60 % mediaanista), myös muunlaisia elintasovajeita kuvaavan ns. *aineellisen puutteen* (material deprivation) ja kotitalouksien heikkoa kiinnittymistä työmarkkinoille kuvaavan *vajaatyöllisyyden* (very low work intensity). Näiden kolmen kriteerin perusteella määritellään köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevan väestön määrä (population at risk of poverty or exclusion) eli sellaisen väestön määrä, joka kuuluu vähintään yhteen näistä ryhmistä.

EU:n piirissä on luotu vertailukelpoinen tilastojärjestelmä EU-SILC (European Union Statistics on Income and Living Conditions). Suomen osalta tiedot perustuvat kansallista tulonjakotilastoa varten kerätyn otoksen havainnoille.

	EU-SILC 2008	EU-SILC 2009	EU-SILC 2010	EU-SILC 2011	EU-SILC 2012	EU- SILC 2013**
Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa oleva väestö yhteensä	910 000	886 000	890 000	949 000	916 000	854 000
<i>Pienituloiset</i>	709 000	725 000	692 000	725 000	704 000	632 000
<i>Aineellista puutetta</i>	181 000	148 000	150 000	170 000	156 000	132 000
<i>Vajaatyölliset</i>	296 000	329 000	364 000	389 000	361 000	351 000

Lähde: Eurostat ja Tilastokeskus (2013 ennakkotiedot)

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators

Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä poikkihallinnollinen toimenpideohjelma

Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen on yksi vuosien 2011-2015 hallitusohjelman kolmesta painopistealueesta. Sen edistämiseksi on perustettu Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä poikkihallinnollinen toimenpideohjelma, josta löytyy lisätietoa: http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/syrjaytymisen_ehkaisy

Ohjelmaan sisältyvien toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan indikaattoreilla. Indikaattorit julkaistaan kuvina toimenpideohjelman Internet-sivuilla. Ne päivitetään säännöllisesti ja esitellään sosiaali- ja terveyspoliittiselle ministerityöryhmälle.

Liite 2: Hallitusohjelman seuranta

Tähän muistioon on koottu STM:n toimenpiteitä edellyttävät hallitusohjelman kohdat. Hallitusohjelman (HO) kolme keskeistä kokonaisuutta ovat: I) Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen; II) Julkisen talouden vakauttaminen; III) Kestävän talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyyn vahvistaminen.

Tila-sarakkeen selite:

- Valmiit seuranta-asiat (vihreä)
- Keskenkäiset seuranta-asiat (keltainen)
- Käynnistämättömät seuranta-asiat (punainen)
- Agendalta poistetut seuranta-asiat (valkoinen)

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
47	Alkoholin ja tupakan aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi niiden verotusta kiristetään mahdollisuuksien mukaan matkustajatuonti ja laittomien markkinoiden kehitys huomioiden. Tupakan verotuksessa siirrytään kohti yksikköpainotteista verotusta terveydellisten ja fiskaalisten verotavoitteiden saavuttamiseksi.	VM	STM	Vihreä
48	Makeisten ja jäätelön valmisteveron pohjaa laajennetaan ja veron tasoa nostetaan. Makeisten ja jäätelön valmisteveron korvaaminen sokeriverolla selvitetään siten, että vero voisi astua voimaan vuoden 2013 alusta.	VM	MMM, STM	Keltainen
60	Harmaan talouden torjunta on hallituksen kärkihankkeita. Hallitus jatkaa talousrikollisuuden viidennen torjuntaohjelman toimeenpanoa ja aloittaa välittömästi kuudennen toimenpideohjelman valmistelun. Harmaan talouden torjunta vaatii laaja-alaista yhteistyötä.	SM, VM	OM, STM	Keltainen
61	Hallitus nimittää harmaan talouden torjunnan poikkivaltiosääntöryhmän. Ohjelman toteuttamiseen varataan riittävät resurssit. Toimenpideohjelma esitellään eduskunnalle vuoden 2011 loppuun mennessä ja toteutetaan viipymättä.	SM, VM	OM, SM, STM, VM	Keltainen
68	Viranomaisten väliset tiedonvaihdon esteet puretaan ja tarvittavat viranomaisrekisterit saatetaan joustavasti harmaan talouden torjuntaviranomaisten käyttöön.	VM	OM, SM, STM, TEM, VM, YM	Keltainen
69	Parannetaan rekisteritietojen ajantasaisuutta ja saatavuutta. Ulkomaalaisrekisterinpitäjien tiedonsaantioikeuksia laajennetaan. Rahanpesun torjunnassa saatujen valvontatietojen käyttö mahdollistetaan myös verovalvonnassa. Vahvistetaan työsuojeluviranomaisten mahdollisuutta tarkastaa se, että palkkaus on lainsäädännön ja työpaikkaa koskevan työehtosopimuksen mukainen. Selvitetään kolmikantaisesti työsuojeluvalvonnan resurssien riittävyys ja tarkoituksenmukainen kohdentaminen, toimivaltuudet sekä hallinnolliset kehittämistarpeet. Toteutetaan hallintarekisterien viranomaisjulkisuus.	SM	OM, STM	Keltainen

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
71	Selvitetään tilaajavastuulain uudistamistarpeet. Selvitysten pohjalta hallitus valmistelee kolmikantaisesti tarpeelliset ehdotukset. Uudistamistyössä otetaan huomioon muun muassa tilaajan ja aliurakoitsijan vastuun suhde toimialakohtaisesti, laiminlyöntimaksujen korottaminen sekä toistuvien ja tahallisten laiminlyöntien nykyistä voimakkaampi sanktiointi. Uudistamistyöhön sisällytetään yritysvaikutusten arviointi.	TEM	STM	Vihreä
73	Rakennusalan työsuhde- ja verovalvontaa tehostetaan ottamalla työmailla käyttöön veronumero pakollisessa kuvallisessa tunnustekortissa. Rakennusalalla otetaan käyttöön työntekijä- ja urakkatietojen kuukausittainen ilmoittamisvelvollisuus Verohallinnolle.	VM	STM	Vihreä
102	Ihmisoikeuksien toteutumisen valvontaa kaikissa jäsenmaissa on vahvistettava romaneihin ja muihin vähemmistöihin kohdistetun syrjinnän torjumiseksi.	OM, SM, STM, UM	UM	Vihreä
105	Hallitus toimii aktiivisesti pohjoismaisen yhteistyön tiivistämiseksi ja kiinnittää erityistä huomiota pohjoismaisen mallin vahvuuksien turvaamiseen ja edistämiseen.	UM	MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, VM, YM	Vihreä
117	Ydinturvallisuus, ympäristön tilan parantaminen ja tartuntatautien ehkäiseminen ovat lähialueyhteistyön keskeisiä tavoitteita. Rajat ylittävän yhteistyön vahvistaminen on jatkossakin Suomelle tärkeää.	STM, UM		Keltainen
137	Hallitus laatii kehityspoliittisen toimenpideohjelman ja antaa selonteon kehityspoliittikan vaikuttavuudesta ja johdonmukaisuudesta.	UM	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, VNK, YM	Vihreä
146	Hallitus laatii kansallista tietoverkkoturvallisuutta koskevan kyberstrategian ja osallistuu aktiivisesti alan kansainväliseen yhteistyöhön. Tavoitteena on, että Suomi on yksi johtavista maista kyberturvallisuuden kehittämisessä.	PLM	LVM, SM, STM, TEM, UM, VM, VNK	Vihreä
167	Hallitus tukee vapaata kansalaistoimintaa ja sivistystyötä. Kansalaisjärjestöille luodaan nykyistä avoimemmat mahdollisuudet esitellä toimintaansa kouluissa, oppilaitoksissa ja kirjastoissa.	OKM, VM	OKM, OM, STM	Vihreä
168	Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä vapaaehtois- ja vertaistuen, auttamistyön ja erityispalvelujen tuottajina vahvistetaan, resursointia parannetaan sekä varainhankintaa ja verovapautta selkeytetään.	VM	OKM, OM, STM	Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
169	Järjestöt ovat yleishyödyllisiä ja voittoa tavoittelemattomia toimijoita, joilla on suuri merkitys suomalaiselle demokratialle ja ihmisten hyvinvoinnille. Erityisen tärkeää on taata kolmannen sektorin toimintaedellytykset kaikkein heikoimmassa asemassa olevien henkilöiden ja ryhmien elämänmahdollisuuksien tukijana. Ennaltaehkäisevän toiminnan korostaminen järjestötyössä.	OKM	OKM, OM, STM, VM	Vihreä
170	Järjestöjen toimintaa tuetaan myös avaamalla julkisia tiloja kansalaistoiminnan käyttöön. Erityisenä painopisteenä ovat sosiaalisista ongelmista kärsivät asuinalueet ja niiden paikallistoiminta.	OKM, OM, VM	OKM, OM, STM, VM	Keltainen
171	Vakiinnutetaan oikeusministeriöön Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta.	OM	OKM, STM	Vihreä
173	Valmistellaan yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa eduskunnalle annettavaksi eurooppalaisen lainsäädäntökehityksen huomioon ottava uusi yhdenvertaisuuslainsäädäntö , joka turvaa tehokkaasti yhdenvertaisuuden syrjintäperusteesta riippumatta, ja vahvistetaan valvontaa sekä tehostetaan hallintoa sen toimeenpanemiseksi. Yhdenvertaisuuslaki ja tasa-arvolaki säilyvät jatkossakin erillisinä lakeina.	OM	STM, TEM	Vihreä
174	Yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden parantamiseksi hallitus tehostaa rasmin, suvaitsemattomuuden ja muukalaisvihamielisyyden vastaista työtään sekä erilaisiin vähemmistöihin, kuten vammaisiin, eri uskontoa tai vakaumusta edustaviin ja seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöihin kohdistuvien viharikosten torjuntaa. Syrjinnän seurantajärjestelmää kehitetään. Samalla huolehditaan sanan- ja uskonnonvapauden toteutumisesta perusoikeuksina.	SM	OM, STM	Vihreä
180	Paremmen sääntelyn ohjelmaa jatketaan lainvalmistelun laatuongelmien voittamiseksi. Otetaan käyttöön "Sujuvampaan lainvalmisteluun" -hankkeen viitoittamat valtioneuvoston hyvän lainvalmisteluprosessin menettelytavat. Lainvalmisteluun käytettäviä resursseja lisätään ministeriöissä. Säädöskieltä kehitetään. Avointa vuorovaikutusta, sääntelyvaihtoehtojen ja vaikuttavuuden arviointia tehostetaan. Laaditaan hallituksen keskeiset hankkeet sisältävä lainsäädäntösuunnitelma. Erityistä huomiota kiinnitetään ministeriöiden rajat ylittäviin hankkeisiin, sääntelyn selkeyttämiseen ja vaihtoehtojen sääntelytapojen lisäämiseen.	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, VNK, YM		Vihreä
191	Sosiaaliturvan muutoksenhakuprosesseissa vahvistetaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin osa-alueita.	STM	OM	Vihreä
193	Edistetään sovittelun käyttöä konfliktinratkaisukeinona erilaisissa rikos- ja riita-asioissa oikeudenkäyntimenettelyn nopeuttamiseksi. Erityisesti huoltajuuskiistoihin sovittelu soveltuu hyvin nopeutensa ja edullisuutensa johdosta. Sen sijaan sovittelun käyttöä tulee rajata lähisuuhdeväkivaltarikoksissa. Tällaisten rikosten sovitteluun liittyy piirteitä, jotka saattavat vaarantaa rikoksen uhrin oikeustur-	STM	OM	Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
	vaa.			
194	19 Etsitään tarkoituksenmukainen tapa yhtenäistää talous- ja velkaneuvonnan palveluja ja 20 kehitetään sosiaalista luotusta yllättävien talousongelmien hoidossa.	STM, TEM	OM, STM, TEM	Vihreä
199	Vakavan väkivallan ja rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa tehostetaan. Niin sanotun kunniaväkivallan samoin kuin pakkoavioliittojen kohteeksi joutumisen riskien tunnistamista tehostetaan, viranomaisille suunnataan koulutusta ja kehitetään varhaisen puuttumisen malleja. Vahvistetaan itsemääräämisoikeutta loukkaavien rikosten ennaltaehkäisyä.	SM, STM	OM, SM	Vihreä
208	Hallitus laatii kolmannen sisäisen turvallisuuden ohjelman laajan turvallisuuskäsityksen pohjalta. Ohjelmassa määritellään keskeisimmät turvallisuushaasteet ja kehittämiskohteet. Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä huolehtii ohjelman poikkihallinnollisesta koordinaatiosta.	SM	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, STM, UM, VM, VNK, YM	Vihreä
213	Väkivallanvastaisessa työssä painopisteiksi nostetaan vakavien väkivaltarikosten ja nuorten väkivaltaisuuden vähentäminen, haavoittuviin ryhmiin, kuten vanhuksiin ja maahanmuuttajainaisiin, lapsiin tai vammaisiin kohdistuvan väkivallan parempi tunnistaminen ja väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisy. Terrorismin torjunnan strategia päivitetään. Huolehditaan kansallisen naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelman toimeenpanosta.	SM	OM, STM	Vihreä
214	Seksuaalisen väkivallan uhreille turvataan katkeamaton hoitoketju. Lähisuhde- ja perheväkivallan uhrien auttamiseksi lisätään turvakotipaikkoja ja kiinnitetään huomiota paikkojen alueellisesti tasaisempaan jakautumiseen. Parannetaan poliisin ja sosiaaliviranomaisten yhteistyömahdollisuuksia väkivaltaan liittyvien kotikäyntien yhteydessä hyödyntäen mm. väkivallan riskinarvioinnin pilottia.	STM		Vihreä
230	Säilytetään nykyinen työvoiman saatavuusharkinta ja tehostetaan työmarkkinoiden valvontaa. Seurataan Ruotsin kokemuksia, jossa saatavuusharkintaa on osittain purettu.	SM, STM, TEM		Vihreä
231	Arvioidaan maassa olevan ulkomaisen työvoiman määrä sekä työvoiman tuleva tarve ja kehitetään rekrytoinnin pelisääntöjä jatkossa toimialakohtaisesti valtiovallan ja työmarkkina- sekä yrittäjäjärjestöjen yhteisissä neuvotteluissa. Ulkomaisten työntekijöiden rekrytoinnin tulee olla eettisesti kestävä.	TEM	SM, STM, TEM, UM	Vihreä
232	Valvovien viranomaisten, kuten työsuojelun, verohallinnon ja keskusrikospoliisin, resursseja vahvistetaan. Ulkomaalaistarkastajien määrää on lisätty harmaan talouden torjuntaohjelman mukaisesti.	SM, STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut mi- nisteriöt	Tila
234	Valtio ja kunnat laativat yhteistyösopimuksen, jolla pyritään pakolaisten ja myönteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden hallittuun ja systemaattiseen sijoittamiseen kuntiin. Yhteistyösopimusta laadittaessa hyödynnetään niiden kuntien esimerkkiä, joilla on positiivisia kokemuksia kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta, sekä järjestöjen hankkeita, joilla on edistetty maahanmuuttajien ja kantaväestön positiivista vuorovaikutusta sekä maahanmuuttajien kotoutumista.	TEM	OKM, SM, STM, VM, YM	Vihreä
244	Hallitus huolehtii kotouttamislain toimeenpanossa määrärahojen kohdentamisesta pääluokissa niin, että riittävät määrärahat kotouttamistoimenpiteiden tehostamiseen varmistuvat.	TEM	OKM, SM, STM, YM	Vihreä
251	Jatketaan pääkaupunkiseudun aiesopimusten käyttöä kokonaisvaltaisemman kotouttamispolitiikan aikaansaamiseksi. Aiesopimukseen sisällytetään työllisyyden, kotoutumisen ja koulutuksen vahvistamista.	TEM	OKM, STM	Vihreä
252	Selvitetään, millä tavalla seudun ongelmallisiin alueisiin kohdistuvien muiden toimenpiteiden vaikuttavuutta voidaan kehittää ja yhdistää aiesopimuksia syventämällä.	TEM	OKM, STM, YM	Vihreä
254	Kaupunkiseutujen kehittämisessä on harjoitettava positiivista erityiskohtelua. Määrärahoja kohdennetaan alueille, joilla on korkea työttömyys, paljon vuokralla asuvia ihmisiä ja korkea maahanmuuttajien osuus väestöstä.	TEM	OKM, STM, YM	Vihreä
275	Varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirretään opetus- ja kulttuuriministeriöön.	OKM	STM	Vihreä
276	Varhaiskasvatuksen yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa tiivistetään.	OKM	STM	Vihreä
277	Pienten lasten vanhempien mahdollisuutta perheen ja työn joustavaan yhdistämiseen tuetaan. Päivähoito säilyy subjektiivisena oikeutena. Päivähoitojärjestelmää kehitetään tarjoamaan perheille mahdollisuuksia päivähoiton joustavampaan käyttöön. Varmistetaan lasten päivähoiton turvallisuus ja korkea laatu. Päivähoitoa syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä palveluna kehitetään. Päivähoito säilytetään maksuttomana pienituloisille perheille eivätkä maksut muodosta työllistymiskynnystä. Erityisesti huomioidaan yksinhuoltajien asema. Oikeus samaan päivähoitopaikkaan säilyy, vaikka lapsi olisi välillä kotona hoidossa.	OKM, STM		Vihreä
283	Kehitetään opiskelijahuoltoa yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Moniammatillinen oppilashuolto ennaltaehkäisee lasten ja nuorten syrjäytymistä kaikilla koulutusasteilla.	OKM	STM	Vihreä
285	Koulutuksessa tehdään järjestelmällistä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä.	OKM, STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
312	Valtion sektoritutkimuslaitokset kootaan suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Perustutkimuksen työnjako yliopistojen ja sektoritutkimuslaitosten välillä selkeytetään mahdollistaen sektoritutkimuslaitosten tehtävien siirtäminen yliopistojen yhteyteen ja niiden yhteistyötä vahvistetaan. Tutkimus- ja innovaationeuvoston hallinnollinen asema säilytetään nykyisenä ja neuvoston koordinoivaa roolia sektoritutkimuksen suuntaamisessa ja kansallisessa tutkimusinfrastruktuuripolitiikassa vahvistetaan. Valtion sektoritutkimuksen tavoitteita koordinoidaan valtioneuvoston kansliassa.	OKM	LVM, MMM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, VNK, YM	Vihreä
327	Luovilla aloilla toimivien aseman parantamiseksi selvitetään poik-kihallinnollisesti työ-, sosiaaliturva- ja verolainsäädännön uudistustarve. Selkeytetään lyhyiden apurahojen asema sosiaaliturvalainsäädännössä.	STM	OKM, TEM	Vihreä
339	Hallitus edistää koko elämänkaaren mittaista liikunnallista elämäntapaa. Tavoitteena on erityisesti liikkujien määrän ja osallisuuden lisääminen. Liikunnallisten ja kulttuuristen elämäntapojen vahvistaminen.	OKM	OM, STM	Vihreä
347	Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmalla vahvistetaan hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja työnjakoa.	OKM	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, VNK, YM	Vihreä
350	Jokaiselle lapselle ja nuorelle taataan edellytykset ja pääsy 13 osallisuuteen tietoyhteiskunnassa. Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia edistetään yhdessä nuorisojärjestöjen kanssa. 12 Aloitekanava- ja kuulemisjärjestelmiä kehitetään.	OKM	OM, STM	Vihreä
379	Liiketoiminnan keskeyttämismahdollisuutta selkeytetään muun muassa lieventämällä vaatimuksia työvälineiden myynnistä työtömyysturvan ehtona työryhmätyön esitysten jälkeen.	STM	TEM	Vihreä
381	Yrittäjien hallinnollista taakkaa kevennetään ja maksuihin sekä veroihin liittyviä prosesseja tehostetaan.	TEM, VM	LVM, MMM, OM, STM, VM, YM	Vihreä
384	Selkeytetään palvelujen tuottamiseen liittyviä kilpailuttamisen ja julkisen tuen myöntämisen sääntöjä. EU:ssa valmisteltavana olevan SGEI-normiston vaikutukset kansalliseen kilpailulainsäädäntöön arvioidaan minkä jälkeen säädetään puitelaki yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista (SGEI). Esimerkiksi näin voidaan selkeyttää kolmannen sektorin asemaa palvelujen tuottajana ja Raha-automaattiyhdistyksen mahdollisuuksia rahoittaa SGEI-palveluita. Linjauksissa otetaan huomioon EU:n kilpailulainsäädännön määräykset ja varmistetaan julkisen ja yksityisen sektorin välisen kilpailuneutraliteetin toteutuminen.	TEM	STM, VM	Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
390	Äkillisten rakennemuutosten aiheuttamien irtisanomistilanteiden ennakointia ja hoitoa varten luotua toimintamallia jatketaan ja kehitetään. Hallitus tukee suurissa rakennemuutoksissa erityistoimin alueita ja toimialoja uusien työpaikkojen luomiseksi. Yritysten vastuuta tukipakettien laatimisessa ja uudelleen työllistymisen edistämässä korostetaan. Paikallisia toimintamalleja kehitetään, tavoitteena uusien pysyvien työpaikkojen syntyminen myös työnsä menettäneille. Laaditaan alueellisia ja paikallisia valmiussuunnitelmia muutostilanteiden varalta. Käynnistetään Rakennemuutos ja työmarkkinoiden toimivuus -strateginen ohjelma, jolla luodaan yhteinen koordinoitu muutosprosessi eri hallinnonalojen vastuulla oleviin hallitusohjelman toimiin, joilla parannetaan työmarkkinoiden toimivuutta, nostetaan työllisyysastetta ja alennetaan työttömyysastetta. Työmarkkinoiden toimivuutta ja työvoimapolitiikkaa lähestytään eri hallinnonalojen yhteisvastuun näkökulmasta.	TEM	OKM, STM, VM	Vihreä
412	Suomi osallistuu EU:n stressitesteihin sekä kansainväliseen yhteistyöhön ydinvoimaloiden turvallisuuden edistämiseksi. Hallitus sitoutuu suomalaisten ydinvoimaloiden turvallisuuden varmistamiseen.	TEM	STM	Vihreä
431	Valtion liikenne- ja ratkaisulla tuetaan alueiden toimintaedellytysten kehittämistä. Nopeat tietoliikenneyhteydet ulotetaan maan kaikkiin osiin.	LVM	MMM, OKM, STM, TEM, VM	Vihreä
438	Äkillisten ja mittavien, perinteisten rakennemuutosongelmien hoitamisen toimintamallia jatketaan, kehitetään ja tehostetaan. Uudentyyppisiin rakennemuutoksiin mm. tutkimus- ja tuotekehitystoiminnoissa sekä eri toimialoilla varaudutaan ennakoivasti.	TEM	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, VNK, YM	Vihreä
440	Jatketaan sopimusperusteista kaupunkiseutupolitiikkaa, jolla valtio, yliopistot, ammattikorkeakoulut, kaupunkiseudut ja elinkeinokehitysyhtiöt sopivat alueen pitkäjänteisistä kehittämistoimista. Aie- ja kasvusopimuspolitiikkaa tehdään suurissa kaupunkikeskuksissa koko maassa. Sopimuksilla ohjataan maankäytön, asumisen ja liikenteen ratkaisuja yhdyskuntarakenteen tiivistymiseksi ja kestäväen kehityksen edistämiseksi. Myös alueiden sosiaalinen eheys otetaan huomioon ja kiinnitetään erityistä huomiota kaupunkiköyhyyden ehkäisyyn.	TEM	LVM, MMM, OKM, PLM, STM, VM, YM	Vihreä
442	Metropolialueen kokonaisvaltaista kehitystä koko maan kansantalouden veturina ja kansainvälisesti kilpailukykyisenä alueena vahvistetaan palveluja, kaavoitusta, liikenne- ja tietoverkkoja sekä elinkeinotoiminnan edellytyksiä kehittämällä. Alueen kehitystä vahvistetaan edelleen ottaen huomioon eurooppalainen kilpailutilanne ja erityisesti Itämeren kehitysnäkymät ja Venäjän läheisyys.	VM, YM	LVM, OKM, STM, TEM	Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
443	Maaseutualueita kehitetään nojautuen paikallisiin elinkeinojen vahvuuksiin ja voimavaroihin, kuten bioenergia, luonnontuotteet, kaivannaiset sekä ruoan-, energian- ja palvelutuotanto. Maaseudun elinkeinorakennetta monipuolistetaan. Maaseutu toimii useiden hyvinvointitekijöiden ympäristönä. Näillä elämisen laatutekijöillä on kasvava rooli virkistyksessä, matkailussa, kulttuuritoiminnassa, elämysteollisuudessa sekä asumisessa.	MMM	LVM, OKM, STM, TEM, YM	Vihreä
444	Maaseudun voimavarat sekä niiden kestävä käyttö ja maaseudun elinvoimaisuus ovat merkittäviä myös koko maan menestykselle. Maaseutupolitiikkaa tehdään kestävänsä kehityksen periaatteiden mukaisesti. MMM:n maatalousosaston maaseudun kehittämissikön maaseutupolitiikkajaosto siirretään TEM:n alueiden kehittämissiköön.	MMM	LVM, OKM, STM, TEM, YM	Vihreä
458	Toteutetaan nuorten yhteiskuntatakuu niin, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Hallitus käynnistää TEM:n, OKM:n ja STM:n yhteisen hankkeen, jossa valmistellaan ja toteutetaan tarvittavat toimenpiteet yhteiskuntatakuun toteuttamiseksi vuoteen 2013 mennessä. Hanketta varten asetetaan erillinen näiden kolmen ministeriön työryhmä, jossa ovat edustettuina työelämäosa- puolet, kunnat ja muut keskeiset toimijat.	TEM	OKM, STM	Vihreä
462	Toteutetaan työvoimapolitiikan rakenteiden ja sisällön arviointi. Arvioinnissa selvitetään työ- ja elinkeinohallinnon toimivuus sekä resurssien käytön vaikuttavuus. Tavoitteena on parantaa työllisyystoimien laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta.	TEM	OKM, STM, VM	Vihreä
470	Pitkäaikaistyöttömien osallistumista palkkatukityöhön, koulutukseen ja muihin palveluihin lisätään. Erityisesti pitkäaikaisyöttömien mahdollisuuksia päästä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutukseen parannetaan. Pitkään työttömänä olleiden työelämän paluun kannalta olennaisia palveluja ovat myös työvoimapaalvelut, terveys- ja kuntoutuspalvelut sekä sosiaalipalvelut.	TEM	OKM, STM	Vihreä
471	Työ- ja elinkeinotoimistojen, Kelan ja kuntien yhteinen työvoiman palvelukeskusten toimintamalli ulotetaan koko maahan. Palvelukeskusten toimintamallista säädetään lailla ja niiden rahoitus turvataan.	TEM	STM	Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
473	Pitkääikaistyöttömyyden vähentämiseksi käynnistetään hallituskauden kestävä määräaikainen kokeilu, jossa viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen työllisyyden hoidon päävastuu siirretään kunnalle tai kunnille yhteisvastuullisesti. Jokaisen työttömän työllistymismahdollisuudet kartoitetaan ja edistymistä seurataan aktiivisesti. Kokeilu toteutetaan erilaisissa kunnissa. Kunnille varataan kokeilua varten riittävät resurssit. Aktiivipalveluiden järjestäminen on oltava kannustavaa siten, että valtion rahoitusosuus kasvaa palveluiden mukaan. Kokeilun tulokset arvioidaan ja sen pohjalta tehdään päätökset kuntien ja valtion välisestä työnjaosta työllisyyden edistämiseksi. Selvitetään erikseen, millä tavalla pääkaupunkiseudun kunnat voivat osallistua tällaiseen toimintamalliin.	TEM	STM	Vihreä
474	Osatyökykyisten ja vaikeasti työllistyvien henkilöiden mahdollisuuksia työntekoon ja kuntoutukseen parannetaan. Toteutetaan toimintaohjelma osatyökykyisten työmarkkinoille osallistumisen edistämiseksi yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.	STM	TEM	Vihreä
475	Parannetaan välityömarkkinoiden toimintaa lisäämällä kuntien, yritysten, sosiaalisten yritysten ja kolmannen sektorin mahdollisuuksia osatyökykyisten henkilöiden työllistämiseen.	TEM	STM	Vihreä
478	Työpankkikokeilu laajennetaan valtakunnalliseksi. Osatyökykyisiä varten kohdennetut toimet eivät saa johtaa työehtosopimuksien tai sosiaaliturvan heikentymiseen työmarkkinoilla muutoin.	STM	TEM	Vihreä
479	Lisätään tiedotusta vammaisille ja osatyökykyisille työnantajille tarkoitetuista tukitoimista ja muista järjestelyistä. Selvitetään mahdollisuudet saada työpaikoille maahanmuuttajien, vammaisten ja vaikeasti työllistyvien tueksi työhönvalmentajia ja -ohjaajia.	STM		Vihreä
482	Liikennepoliittisella selonteolla - joka laaditaan laaja-alaisella strategisella ministerityöryhmällä – linjataan yli vaalikauden ulottuvat strategiset tavoitteet tulevien hankekokonaisuuksien pohjaksi ja valtakunnan keskeisten liikenneverkkojen kehittämiseksi. Tässä työssä on muun muassa varmistettava maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelurakenteiden ja kestävä kehityksen huomioon ottaminen ja elinkeino- sekä aluekehityksen edellytykset. Hallitus selvittää ulkomaankaupan logistiikan pullonkaulat ja kehittämistarpeet osana tätä selontekoa. Ministerityöryhmän on keskeisesti arvioitava logistisen järjestelmän kehittäminen kansallisen kilpailukyvyn näkökulmasta. Samalla otetaan huomioon työssäkäyntialueita koskevat kunta- ja maakuntarajat ylittävät liikennejärjestelmätarpeet.	LVM	STM, TEM, VM, YM	Keltainen

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
483	Hallitus linjaa valtioneuvoston selonteolla liikennepolitiikan keskipitkän aikavälin hankkeet ja varaa siinä mainituille hankkeille rahoituksen. Tärkeitä ovat suuria liikennemääriä palvelevat, talouskasvua tukevat, kustannushyötysuhteeltaan parhaat, liikenneturvallisuu- tta edistävät, päästöjä vähentävät ja maakunnallista merkitystä omaavat hankkeet. Hallitus edistää älyliikenteen uusia palveluja, taloudellista ohjausta ja innovaatioita kansallisen älyliikenteen strategian pohjalta. Älyliikenteellä tuetaan liikenteen tehokkuuden kehittämistä.	LVM	STM, TEM, VM, YM	Vihreä
488	Hallitus turvaa perusväylänpidon määrärahojen nykytason painottaen perusradanpitoa. Osana väylänpidon parantamista käynnistetään pienten liikenneturvallisuu- tta edistävien hankkeiden investointiohjelma. Päivitetään valtioneuvoston periaatepäätös liikenneturvallisuu- den parantamiseksi. Myös alempiasteisen tieverkon kunnosta huolehditaan maaseutuelinkeinojen ja metsätalouden toimintaedellytykset turvaavalla tavalla.	LVM	OM, SM, STM	Punainen
504	Varmistetaan, että kaikki voivat osallistua tietoyhteiskuntaan ja digitaaliseen maailmaan esteettömästi varallisuudesta, terveydentilasta, taloudellisesta asemasta ja asuinpaikasta riippumatta.	LVM	OKM, OM, STM	Vihreä
507	Julkisten sähköisten palvelujen kehittäminen annetaan yhden vahvat valtuudet omaavan tahon johdettavaksi. Asetetaan selkeitä tavoitteita tuottavuuden parantamiseksi. Varmistetaan julkisten tietojärjestelmien yhteentoimivuus käyttämällä avoimia rajapintoja ja standardeja. Avoimeen lähdekoodiin perustuvien ratkaisujen käyttöönottoa edistetään julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin puitteissa ja kustannushyötyanalyysin pohjalta.	VM	STM	Vihreä
509	Edistetään tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntävien älyratkaisujen käyttöönottoa poikkihallinnollisesti kaikilla yhteiskunnan sektoreilla. Jokainen ministeriö laatii hallituskauden alussa älystrategian tavoitteineen ja ohjauskeinoineen.	LVM	STM, VM, YM	Vihreä
521	Keskeisenä lähtökohtana on maaseudun monituloyrittäjyyden kehittäminen ja vahvistaminen. Maaseudun kehittäminen edellyttää vahvaa poikkihallinnollista aluekehitystä ja elinkeinopoliittista kehitystyötä. Monipuolistetaan ja vahvistetaan maaseudun uusiutuviin luonnonvaroihin ja muun muassa matkailuun perustuvaa yrittäjyyttä. Kannattavan maatalouden edellytyksiä parannetaan kohdentamalla tutkimuksen, neuvonnan ja koulutuksen resursseja liiketalous- ja yrittäjäosaamiseen.	MMM	LVM, OKM, STM, TEM, YM	Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
522	Elintarvikeketjun toimivuuden ja luotettavuuden parantamiseksi lisätään avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Hyvin toimivassa elintarvikeketjussa kuluttajan tekemät valinnat ohjaavat kauppaa, teollisuutta, ravitsemuspalvelujen tarjoajia ja maataloutta toimimaan asiakaslähtöisesti. Avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi ja toimenpiteiden pohjaksi tehdään selvitys elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä mukaan lukien alkuperä, tuotantotapa, tuoreus, koostumus, vierasaineet, lisäaineet ja harhaanjohtavat nimimerkinnot sekä geenimuunneltujen aineiden käyttö. Toteutetaan kansallisen ruokastrategian ja ruokapoliittisen selonteon antamat suuntaviivat.	MMM	STM, TEM	Vihreä
523	Hallitus toteuttaa luomualan ja lähiruoan kehittämissuunnitelman, jonka avulla tuotantoa monipuolistetaan ja lisätään kysyntää vastaavaksi, kehitetään luomuruokaketjua ja nostetaan lähiruoan ja -tuotteen osuutta.	MMM	OKM, STM, TEM, UM, VM, YM	Vihreä
524	Luomu- ja lähiruoan osuuden kääntäminen vahvaan nousuun otetaan Suomen maatalouspolitiikan strategiseksi tavoitteeksi. Kehittämisessä painotetaan muun muassa luomukotieläintuotannon houkuttelevuutta. Kasvatetaan luomu- ja lähiruoan osuutta julkisista hankinnoista parantamalla ja vahvistamalla pienyritysten ja lähiruoan tuottajien osallistumista julkisten hankintojen kilpailutuksiin mm. parantamalla hankintaosaamista ja laadullisten kriteerien esilletuloa.	MMM	OKM, STM, TEM, UM, VM, YM	Vihreä
535	Maatalouden lomitusjärjestelmien toteutusta ja hallintoa kehitetään. Lomituksissa huomioidaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaate erityisesti nuorten perheiden ja työsiddonnaisen maatalouden työssä jaksamisen osalta. Luopumistukijärjestelmän vuokrausvaihtoehdosta luovutaan.	MMM, STM		Vihreä
555	Hallitus tukee edelleen turkistuotannon kehittämistä vastuuta tuottavana elinkeinona. Hallitus selvittää turkistarhauksesta muuhun elinkeinon vapaaehtoisen siirtymisen kannustamisen mahdollisuuksia. Eläintilallisten työhyvinvointiin ja työssäjaksamiseen kiinnitetään huomiota.	MMM	STM, TEM	Vihreä
559	Käynnistetään poikkihallinnollinen syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä toimenpideohjelma. Sisältää ylisukupolvisen syrjäytymiseen puuttumisen.	STM	LVM, OKM, OM, SM, TEM, UM, VM, VNK, YM	Vihreä
560	Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien taloudellista toimeentuloa parannetaan. Perus- ja ansioturvan kytkös työttömyysturvassa säilytetään.	STM		Vihreä
561	Työttömyysturvan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki korotetaan 100 eurolla kuukaudessa 1.1.2012 alkaen.	STM		Vihreä
562	Toimeentulotuen perusosaa korotetaan 6 prosentilla 1.1.2012 alkaen. Lisäksi yksinhuoltajien toimeentulotuen korottamiseen kohdennetaan 5 milj. euroa.	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
563	Yleistä asumistukea parannetaan. Siinä siirrytään lineaariseen tulosovitukseen ja kokonaisvuokramalliin. Perusomavastuu tarkistetaan alkamaan korotetun työmarkkinatuen määrästä. Omavastuita alennetaan 8 prosenttia ja hyväksytyjä enimmäisasumismenoja korotetaan 50 eurolla kuukaudessa.	STM		Vihreä
564	Työn vastaanottamisen kannusteiden parantamiseksi etsitään keinoja parantaa työtulojen ja sosiaaliturvan yhteensovitusta päämääränä työllisyysasteen nosto. Vähennetään edelleen toimeentuloturvaetuuksien hakemiseen ja maksatukseen liittyvää byrokratiaa. Varmistetaan työttömyysturvan ja toimeentulotuen käsittelytakuun toimivuus. Selvitetään mahdollisuudet luopua puolison tulojen tarveharkinnasta työmarkkinatuessa.	STM		Vihreä
565	Harkinnanvaraista toimeentulotukea kehitetään ennaltaehkäisevän sosiaalityön välineenä. Toimeentulotukiohjeita tarkennetaan ottaen huomioon erityisesti ylisukupolvisen köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy. Asianmukaisen tuen ja avun saamisen varmistamiseksi toimeentulotuen hakijan tulee saada sosiaalityön ammattihenkilön apua. Perhesosiaalityötä lisätään.	STM		Vihreä
566	Kansalaisia kannustetaan vastuulliseen terveystyöskäytymiseen hyödyntämällä muun muassa Terveiden edistämisen politiikkaohjelman tuottamia hyviä käytäntöjä. Kehitetään ja otetaan käyttöön matalan kynnyksen sosiaali- ja terveydenhoitopalveluja.	STM		Vihreä
567	Sosiaali- ja terveyspalvelujen saanti taataan suomen ja ruotsin kielellä.	STM		Vihreä
568	Sosiaali- ja terveydenhuollon laadukkaiden, vaikuttavien ja oikea-aikaisten palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta osana kuntarakenteen uudistamista.	STM, VM		Keltainen
569	Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja rahoitusvastuu säilytetään kunnilla. Laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden varmistamiseksi ja rahoituksen turvaamiseksi tulee muodostaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja rahoitusvastuuseen kykeneviä vahvoja peruskuntia.	STM, VM		Keltainen
570	Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen ja rahoittamiseen kykenevän vahvan kunnan vaihtoehtona voidaan tarvittaessa antaa mahdollisuus poikkeusmenettelyyn, jossa kunnat yhdessä voivat muodostaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja rahoitusvastuuseen kykeneviä, väestöpohjaltaan riittävän suuria sosiaali- ja terveydenhuoltoalueita. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistuksen toteutus selvitetään osana kunta- ja palvelurakenneselvitystä.	STM, VM		Keltainen

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
571	Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus- ja järjestämisvastuu on samalla organisaatiolla (kunta tai sote-alue). Kunnat ja sosiaali- ja terveydenhuoltoalueet vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluista sekä osasta erikoissairaanhoidon tehtäviä (esimerkiksi nk. peruserikoissairaanhoidon) sekä vastaavasti sosiaalihuollon tehtävistä tavoitteena mahdollisimman laajan palvelukokonaisuuden muodostuminen. Tarkoituksenmukaisen työnjaon perusteella määriteltävistä erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon tehtävistä kunnat ja sote-alueet vastaavat yhdessä. Sairaanhoidopiiriin ja erityishuoltopiiriin palvelutuotantoa käytetään täydentämään kuntien ja sote-alueiden palveluja.	STM		Keltainen
572	Kuntien ja sote-alueiden yhteisiä tehtäviä varten on viisi erityisvastuualuetta (Erva). Erva-alueen tehtäviin kuuluvat muun muassa vaativat keskitettävät terveyden- ja sosiaalihuollon palvelut sekä alueellaan tutkimukseen, kehittämiseen ja koulutukseen liittyviä tehtäviä.	STM		Keltainen
573	Ympäri vuorokautinen perustason sosiaali- ja terveydenhuollon päivystys kuuluu kunnan tai sote-alueen tehtäviin. Päivystys toteutetaan yhteistyössä erva-alueen kanssa. Erva-alueen tehtävänä on järjestää vastuualueensa kuntien ja sote-alueiden päivystyksiä täydentävä erikoissairaanhoidon ympärivuorokautinen päivystys sekä vastaavasti sosiaalihuollon päivystys.	STM		Keltainen
574	Kunnallista terveystalouden ja sairausvakuutusjärjestelmää yhteen sovitetaan monikanavaisen rahoitusjärjestelmän ongelmien vähentämiseksi. Tehostetaan terveydenhuollon, sosiaalivakuutuksen ja kuntoutuksen eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja raportointia niin, että muodostetaan asiakkaiden kannalta tavoitteelliset ja toiminnalliset hoito- ja palveluketjut, joiden kokonaiskustannukset ovat järjestämisvastuussa olevilla tahoilla hallinnassa. Näin parannetaan rahoituksen läpinäkyvyyttä ja voidaan seurata myös eri toimintojen sekä niistä muodostuvan kokonaisuuden vaikuttavuutta. Asiaa selvitetään työryhmässä.	STM		Keltainen
575	Sovitetaan yhteen Kansaneläkelaitoksen järjestämä ja rahoittama psykoterapia ja kuntoutus muuhun julkiseen palvelukokonaisuuteen. Selkeytetään lääkinnällisen kuntoutuksen työnjakoa ja yhteistyötä erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja Kansaneläkelaitoksen kanssa.	STM		Keltainen
576	Palvelurakennemuutosten toteuttamiseksi säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, rahoitusta, kehittämistä ja valvontaa koskeva laki. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain ja muiden sektorilakien valmistelu sovitetaan yhteen valtakunnallisen kuntauudistuksen sekä aikataulullisesti että sisällöllisesti.	STM	VM	Vihreä
577	Jatketaan sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistusta. Syksyn 2011 aikana laaditaan aikataulu tällä hallituskaudella toteutettaville lainsäädäntöuudistuksille.	STM		Vihreä
578	Sosiaali- ja terveystalouden uudistamisessa otetaan huomioon alueiden erilaisuus, kuten kasvukeskusten erityispiirteet, harva	STM	VM	Keltainen

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
	asutus, pitkät etäisyydet, saaristoisuus ja kielelliset olosuhteet.			
579	Kuntien järjestämisvastuulla olevat palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti sekä laadukkaalla ja kustannusvaikuttavalla tavalla. Kunta voi tuottaa palvelut itse, yhdessä toisten kuntien kanssa tai ostaa ne toiselta kunnalta tai yksityisiltä palvelutuottajilta (yritykset, järjestöt, säätiöt). Yksityinen ja kolmas sektori täydentävät kuntien palveluja. Kolmannen sektorin ja seurakuntien osaamista ja kokemuksia hyödynnetään.	STM, VM		Vihreä
580	Kuntien tulee laatia palvelustrategia, johon sisältyvät kunnan järjestämisvastuulla olevat palvelut sekä palvelut, jotka kunta on ottanut järjestettäväkseen. Palvelustrategian tulee toteuttaa, konkretisoida ja tarkentaa palvelujen kehittämistä koskevia linjauksia.	VM	STM	Keltainen
582	Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisen tiedonhallinnan rakentamista jatketaan, jotta asiakastieto saadaan sujuvasti tarvittaessa käyttöön. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmät saatetaan yhteensopiviksi ja mahdollistetaan tietojen vaihto. Kansalaisille suunnattuja sosiaali- ja terveysalan sähköisiä palveluja kehitetään ottaen huomioon palvelujen käyttäjien erilaiset mahdollisuudet sähköisten palvelujen käyttöön.	STM	VM	Vihreä
583	Terveydenhuoltolain toimeenpanoa jatketaan varmistaen muun muassa perusterveydenhuollon vahvistaminen, valinnanvapauden toteutuminen sekä kunnissa tehtävä terveyden edistämistoiminta.	STM	OKM	Vihreä
584	Valinnanvapauden lisäämiseksi toimeenpannaan EU:n potilasdirektiivi.	STM		Vihreä
585	Perusterveydenhuoltoa vahvistetaan. Hoitoketjujen toimivuutta parannetaan esimerkiksi tiivistämällä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, työterveyshuollon ja sosiaalitoimen yhteistoimintaa.	STM		Keltainen
586	Terveyskeskusten toiminnan vahvistamiseksi jatketaan Toimiva terveyskeskus -ohjelmaa . Ohjelma kohdistuu erityisesti palvelujen laatuun, vaikuttavuuteen ja saatavuuteen, pitkäaikaissairaiden hoidon kehittämiseen sekä henkilöstön työhyvinvointiin ja saatavuuteen. Uutena erityisenä painopisteenä on hammashuollon palvelujen kehittäminen.	STM		Vihreä
587	Perusterveydenhuollon lääkehoidon ja hoitokäytäntöjen kehittämisessä hyödynnetään muun muassa Rohto-verkoston toimintaa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen (Fimea) yhteistyötä tiivistetään asianmukaisen lääkehoidon edistämiseksi.	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
588	Mielenterveysongelmiin puututaan varhaisessa vaiheessa. Kehitetään mielenterveyspalvelujen saatavuutta ja erityisesti matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja uudistamalla mielenterveyslaikia. Jatketaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämissuunnitelman (Mieli) toimeenpanoa sekä masennuksen ehkäisyyn ja masennuksesta aiheutuvan työkyvyttömyyden vähentämiseen tähtäävässä hankkeessa (Masto) kehitettyjen käytäntöjen juurruttamista. Tuetaan osatyökykyisten työssä jatkamista ja työhön pääsyä.	STM		Vihreä
589	Parannetaan monialaisen kuntoutuksen (mm. ammatillinen, sosiaalinen, lääkinnällinen) asiakaslähtöisyyttä. Selkiytetään kuntoutuksen järjestämis- ja rahoitusvastuita sekä kuntoutusprosessia kuntoutujan näkökulmasta. Laaditaan selvitys monialaisesta kuntoutuksesta.	STM		Keltainen
590	Selvitetään hätäkeskus- ja VIRVE-toiminnan sekä suunnitella olevan hallinnon turvallisuus- eli TUVE-verkon viranomaisyhteistyön säädöstarpeet ja valmistellaan tarvittava lainsäädäntö siten, että viranomaisvastuut myös kunnallisessa palvelujärjestelmässä otetaan huomioon.	VM	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, VNK, YM	Keltainen
591	Osana ensihoitoa varmistetaan lääkärihelikopteritoiminnan jatkuminen. Selvitetään uudelleen lääkärihelikopterien alueellinen ja määrällinen tarve.	STM		Vihreä
592	Laaditaan lainsäädäntö asiakkaiden ja potilaiden itsemääräämisoikeudesta ja sen rajoittamisesta. Uudistamiseen sisällytetään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työturvallisuuden vaatimukset sekä YK:n vammaissopimuksen edellytykset.	STM		Vihreä
593	Selvitetään, onko tarvetta ja mahdollisuuksia säätää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstölle oikeus eettisin perustein kieltäytyä jonkin työtehtäviin kuuluvan toimenpiteen suorittamisesta ja miten asiakkaiden ja potilaiden turvallisesta hoidosta ja palveluista tuolloin huolehdittaisiin.	STM		Vihreä
594	Lisääntymis- ja seksuaaliterveyden edistämispalveluja kehitetään. Raskauden ehkäisyneuvontaan integroidaan seksuaaliterveyden edistäminen (sukupuolitautilien ehkäisy, seksuaalineuvonta, väkivallan ehkäisy). Päivitetään kansallinen HIV-strategia.	STM		Vihreä
595	Pyritään vähentämään raskaudenkeskeytyksiä. Taataan raskaudenkeskeytykseen hakeutuneen asiakkaan neuvonnan ja tuen saanti koko hoitoketjussa. Selvitetään, onko tarvetta muuttaa raskauden keskeytyksen myöhäisintä viikkorajaa koskevaa lainsäädäntöä.	STM		Vihreä
596	Saattohoitopalveluiden riittävyttä ja laatua parannetaan hoitopaikoista riippumatta.	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
597	Käynnistetään sosiaalialalle ammatinharjoittamislain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden yhteisrekisteröintiä ja valvontaa koskevien säännösten valmistelu.	STM		Keltainen
598	Asiakasmaksujärjestelmän kehittämistä jatketaan, jotta sosiaali- ja terveydenhuollon maksut eivät muodostuisi palvelujen käytön esteeksi. Maksukattoja yhdistetään ja uudistetaan. Tavoitteena on luoda terveydenhuollon yhtenäinen maksukattojärjestelmä yhdistämällä kunnallisen terveydenhuollon maksukatto ja lakisääteisen sairausvakuutuksen lääkekustannusten enimmäisvuosiomavastuuosuus. Yhtenäisen maksukaton käyttöönotto edellyttää toimeenpanoon soveltuvaa sähköistä tietojärjestelmää.	STM		Vihreä
599	Palveluasumisen maksuja uudistetaan sosiaali- ja terveystieteiden työryhmän ehdotusten pohjalta siten, että kunnan järjestämisvastuulla oleviin asumispalveluihin säädetään valtakunnallisesti yhdenmukaiset asiakasmaksujen määräytymisperusteet. Yhtenäistetään tehostetun palveluasumisen maksut ja säädetään niin sanottu vähimmäiskäyttövara.	STM		Vihreä
600	Sosiaali- ja terveydenhuollon maksusäännökset kootaan samaan lakiin maksujärjestelmän läpinäkyvyyden parantamiseksi.	STM		Vihreä
601	Lääkekorvausjärjestelmää uudistetaan siten, että korvauksista hyötyvät erityisesti paljon lääkkeitä käyttävät henkilöt. Samassa yhteydessä varmistetaan, etteivät kustannukset muodostu pienituloisille esteeksi tarpeellisen lääkehoidon saamiselle. Lakisääteisen sairausvakuutuksen lääkekorvausmenoja vähennetään siten, että säästö valtionalouteen on 113 milj. euroa vuoteen 2015 mennessä.	STM		Vihreä
602	Potilaan tarkoituksenmukaisen lääkehoidon toteuttamiseksi selvitetään, tulisiko kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen rahoitusvastuuta täsmentää erikseen määräytyissä tilanteissa, joissa vaihtoehtoina ovat kunnallisessa terveydenhuollossa annettava lääkitys tai sairausvakuutuksesta korvattava avohoidon lääkitys. Rokotteiden ja muiden sairauksien ehkäisyyn käytettävien lääkevalmisteiden korvattavuutta selvitetään.	STM		Keltainen
603	Lakisääteisen sairausvakuutuksen matkakustannusten korvausten matkakohtainen omavastuu korotetaan 14,25 euroon.	STM		Vihreä
604	Arvioidaan kansallisen rokotusohjelman kehittämistarpeet.	STM		Vihreä
605	Arvioidaan Kelan kuntoutusoikeuteen liittyvän 65 vuoden ikärajan korottaminen 68 vuoteen.	STM		Vihreä
606	Arvioidaan mahdollisuudet käynnistää kansallinen syöpäkeskus.	STM		Vihreä
607	Yksityisiä sosiaali- ja terveystieteiden palveluja koskeva lainsäädäntö yhdistetään ja selkiytetään.	STM		Punainen
608	Vahvistetaan kolmannen sektorin järjestöjen mahdollisuuksia luoda ja parantaa hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä, osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia sekä tarjota erilaista arjen apua ja	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
	tukea.			
609	Raha-automaattiyhdistyksen avustukset sosiaali- ja terveysjärjestöille kohdennetaan kansalaisten omaehtoista selviytymistä ja hyvinvointia edistäviin kohteisiin. Avustuksilla ei tule tukea kunnille kuuluvien palvelujen tuottamista eikä vääristää palvelujen tuottajien välistä kilpailua.	STM		Vihreä
610	Sosiaali- ja terveyspalvelujen valvonnan keinoja ja resursseja kehitetään ja vahvistetaan. Yhtenäistetään julkisen ja yksityisen sektorin valvontaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontatehtäviä keskitetään Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon (Valvira) ottaen huomioon työnjako Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen (Fimea) kanssa. Kansalaisten yhdenvertaisuuden parantamiseksi alueellisissa lupakäytännöissä ja valvontatoiminnassa Valviran koordinoivaa ja ohjaavaa roolia suhteessa aluehallintovirastoihin vahvistetaan ja lisätään lainsäädännöllä ja muilla toimenpiteillä. Valvira toimii nykyisten tehtävien lisäksi toimivaltaisena viranomaisena kudos- ja elinsiirtoasioissa.	STM		Keltainen
611	Puolustusvoimien ja vankien terveydenhuolto siirretään Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvonta-viraston valvontaan. Selvitetään puolustusvoimien ja vankien terveydenhuollon järjestämisen ja rahoittamisen siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriölle.	STM		Keltainen
612	Säädetään biopankkilaki. Lainsäädännön tavoitteena on ihmisperäisten näytteiden tutkimuskäytön edistäminen ja tutkimustoiminnan tehostaminen. Biopankkitoimintaa koskevat valvonta- ja tarkastustehtävät ovat Valviran tehtäviä.	STM		Vihreä
613	Valtion koulukotien ja valtion mielisairaaloiden asema valtionhallinnossa säilytetään ennallaan.	STM		Vihreä
614	Käynnistetään romanipoliittisen ohjelman (ROMPO) toimeenpano. Erityisiä toimia kohdistetaan romanien koulutustason ja työllisyyden edistämiseen, asumisongelmien ratkaisemiseen sekä romani-lasten, -nuorten ja -perheiden osallisuuden edistämiseen.	STM		Vihreä
615	Turvataan palvelujen saatavuutta myös saamen kielellä. Kehitetään viittomakielisiä sosiaali- ja terveyspalveluja. Kehitetään Kelan järjestämiä tulkkauspalveluja.	STM		Vihreä
616	Otetaan huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita kehitettäessä maahanmuuttajien erityistarpeet kotoutumisen edistämiseksi.	STM		Vihreä
617	Vaihtoehtotoihin liittyvää lainsäädäntöä jatkovalmistellaan yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa tavoitteena potilasturvallisuuden parantaminen.	STM		Keltainen

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
618	Sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimusta ja tuotekehitystä vahvistetaan. Vaikuttavuustutkimusta lisätään. Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tutkimusta sekä EVO-tutkimus- ja -koulutusrahoitusta uudistetaan osana palvelujärjestelmän uudistamista. Yhteistyötä Tekesin kanssa kehitetään.	STM		Vihreä
619	Vakiinnutetaan terveydenhuollon menetelmien (mukaan lukien lääkkeiden) arviointi ja kliiniset hoitosuositukset sekä yhtenäiset hoidon perusteet ja yhtenäisten työmenetelmien käyttö osaksi terveydenhuollon palvelujen suunnittelua ja päätöksentekoa.	STM		Vihreä
620	Menetelmien hallittu käyttöönotto (HALO) -ohjelman juurruttamista käytäntöön jatketaan.	STM		Vihreä
621	Käynnistetään kansallinen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelma (KASTE II) painopisteinä muun muassa syrjäytymisen ehkäisy, omaishoidon tukipalveluiden kehittäminen, yleinen palvelujen kehittäminen, pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy. Kaste-ohjelma kohdistuu myös sosiaali- ja terveysalan henkilöstön saatavuuden, osaamisen ja työhyvinvoinnin edistämiseen. Kehittämishankkeissa luodut hyvät käytännöt otetaan käyttöön maanlaajuisesti. Kaste-ohjelman ja muun hanketoiminnan rahoitusta vähennetään 5 milj. euroa. Kaste 2012-2015 ohjelman osa-ohjelmat (sis. mielenterveyslain uudistuksen ja alkoholilain kokonaisuudistuksen)	STM	OKM, OM, TEM, YM	Vihreä
622	Terveyden edistämisen määrärahoja vähennetään 2 milj. euroa.	STM		Vihreä
623	Jatketaan valtakunnallista kosteus- ja hometalkoot -hanketta.	YM	STM	Vihreä
624	Jatketaan maatalouslomitustyöryhmän esitysten toteuttamista taloudellisten mahdollisuuksien mukaan. Laaditaan selvitys poronhoitajien sijaisapukokeilusta ja arvioidaan kokeilun vakinaistamisedytykset. Kehitetään maatalousyrittäjien työterveyshuolto- palvelujen saatavuutta, kattavuutta ja vaikuttavuutta.	STM		Vihreä
625	Ympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen arviointi otetaan osaksi kaikkea suunnittelua ja päätöksentekoa. Laaditaan kansallinen terveydensuojeluohjelma, jonka tavoitteena on ympäristöterveyshaittojen arviointi ja vähentäminen. Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla laaditaan kansallinen talousveden turvallisuussuunnitelma, jonka tavoitteena on turvallisen talousveden varmistaminen kaikissa tilanteissa.	STM	MMM	Vihreä
626	Parannetaan viranomaisten toimintakykyä elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden sekä mikrobilääkeresistenssin torjumiseksi.	MMM, STM		Vihreä
627	Ikäihmisten terveyttä ja itsenäistä toimintakykyä tuetaan hyvinvointia ja terveyttä edistävillä palveluilla. Lisätään ikääntyneiden palveluissa toimivien työntekijöiden gerontologista asiantuntemusta ja kehitetään ammattitaitosta johtamista.	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
628	Ikäihmisiä arvostetaan ja heidän itsemääräämisoikeutensa turvataan. Tavoitteena on itsenäinen asumisen ja kotiin vietävien palvelujen kehittäminen. Ikäihmisille järjestetään tarpeen mukaisia asumisvaihtoehtoja ja kuntouttavia palveluja Ikähoivatyöryhmän ehdotusten pohjalta.	STM	YM	Vihreä
629	Laaditaan poikkihallinnollinen ikäntyneiden asumisen kehittämisohjelma .	YM	SM, STM, TEM	Vihreä
630	Huolehditaan myös laitoshoidon tarpeen mukaisesta saatavuudesta.	STM		Vihreä
631	Turvataan lailla (vanhuspalvelulaki) iäkkäiden henkilöiden oikeus laadukkaaseen ja tarpeenmukaiseen hoivaan. Iäkkäälle henkilölle säädetään oikeus palvelusuunnitelmassa määriteltyyn hoivaan ja kuntoutukseen.	STM		Vihreä
632	Jokaiseen kuntaan asetetaan vanhusneuvosto, joka seuraa päätöksentekoa ja vaikuttaa siihen kunnan eri toimialoilla ikäihmisiä koskevissa asioissa.	STM		Vihreä
633	Jatketaan avo- ja laitoshoidon rajan poistamista asumistuen määräytymisessä.	STM		Keltainen
634	Eläkkeensaajan hoitotukea kehitetään painottaen palvelujen hankkimista ja hoidosta aiheutuvien kustannusten korvaamista.	STM		Keltainen
635	Varmistetaan sotainvalidien ja -veteraanien vanhuudenhuollon palvelut. Sotaveteraaneille ja -invalideille kohdennettuja etuuksia ja palveluja kehitetään sosiaali- ja terveysministeriön veteraanipoliittisen ohjelman linjausten pohjalta. Erityisenä kehittämiskohteenä ovat kuntouttavat kotiin vietävät palvelut.	STM		Vihreä
636	Arvioidaan Raha-automaattiyhdistyksen veteraanipoliittikkaan kohdistaman tuen määrä tavoitteena parantaa veteraanisukupolvelle räätelöityjen palvelujen ja etuuksien kattavuutta, määrää ja laatua.	STM		Vihreä
637	Hyödynnetään veteraanien sairaus- ja veljeskotien osaamista vanhuspalvelujen kehittämisessä.	STM		Vihreä
638	Kehitetään yhdessä kuntien ja järjestöjen kanssa omaishoitoa. Omaishoitajien ja hoidettavien yhdenvertaisuutta parannetaan yhtenäistämällä tuen myöntämisperusteet. Omaishoidon tuen saatavuutta ja kattavuutta lisätään.	STM		Vihreä
639	Tuetaan omaishoitajien jaksamista kehittämällä tukipalveluja, mahdollistamalla vapaapäivien pitäminen sekä kehittämällä säännöllisiä terveystarkastuksia. Omaishoidon tuen verotuksen poistomahdollisuus arvioidaan.	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
640	Jatketaan vammaispoliittisen ohjelman (VAMPO) toimeenpanoa. Erityisinä kohteina ovat säädösmuutosten valmistelu ja voimaansaattaminen YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ratifioimiseksi, vammaisten työllistymisen edistäminen, esteettömyyden lisääminen sekä vammaistutkimuksen vahvistaminen.	STM		Vihreä
641	Varmistetaan vammaisten lakisääteisen henkilökohtaisen avun kattavuutta. Lisätään kotipalvelujen saatavuutta. Tehdään kokonaisselvitys vammaisten apuvälinepalveluista mukaan lukien auton hankintajärjestelmä ja avustajakoirat. Samassa yhteydessä arvioidaan invalidivähennyksen asema verotuksessa.	STM		Vihreä
642	Vammaislainsäädännön uudistamista jatketaan osana sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistusta. Tavoitteena on, että vammaisten henkilöiden tarvitsemista erityispalveluista säädetään uudistetussa erityislaissa, joka koskee yhdenvertaisesti kaikkia vammaisryhmiä.	STM		Vihreä
643	Jatketaan meneillään olevaa kehitysvammahuollon rakennemuutosta ja kehitetään palveluja, jotka mahdollistavat myös vaikeimmin vammaisten henkilöiden asumisen lähiyhteisössä. Kehitysvammalaitosten osuutta pitkäaikaisena asumisympäristönä vähennetään edelleen kohdistamalla nämä erittäin vaativaa hoivaa ja hoitoa tarvitseville kehitysvammaisille.	STM		Vihreä
644	Tehostetaan toimia koko väestön sekä erityisesti lasten ja nuorten suojelemiseksi alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja rahapeliongelmien aiheuttamilta haitoilta.	STM		Vihreä
645	Alkoholin käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäiseminen perustuu saatavuuden ja hinnan sääntelyyn sekä terveellisten elintapojen edistämiseen. Uudistetaan raittiustyölaki kunnissa tehtävän päihdetyön kehittämiseksi. Jatketaan valtakunnallista alkoholiohjelmää, jonka keskeisiä toimenpiteitä ovat alueellisen koordinaation mallin vakiinnuttaminen, alkoholilain kokonaisuudistus ja alkoholi-verotuksen tarkistaminen.	STM		Vihreä
646	Alkoholimainontaa rajoitetaan kieltämällä lapsiin ja nuoriin kohdistuvan mainonnan keinot ja sellaiset mainonnan keinot, joilla annetaan kuva alkoholin sosiaalista ja seksuaalista menestystä lisäävistä vaikutuksista. Tarkistetaan television ja radion sallittuja mainonta-aikoja. Alkoholimainontasäännösten valvontaa tehostetaan ja arvioidaan seuraamusten kehittämistarpeet.	STM		Vihreä
647	Huolehditaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen toimivuudesta. Tehostetaan varhaista puuttumista ja vaikuttavien keinojen käyttöä alkoholin liikakäytön estämiseksi. Keskeisenä tavoitteena on väestön työ- ja toimintakyvyn parantaminen vähentämällä alkoholista aiheutuvaa kuolleisuutta, työkyvyttömyyttä, toimintakyvyn alentumista sekä muita inhimillisiä ja yhteiskunnallisia haittoja.	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut mi- nisteriöt	Tila
648	Varmistetaan raskaana olevien päihteitä käyttävien naisten ja vauvaperheiden hoito ja kuntoutus lainsäädännöllä. Vaativan ja tahdonvastaisen hoidon kehittäminen ja järjestäminen keskitetään erityisvastuualueille. Hyödynnetään järjestöjen tuottamia hoito- ja kuntoutuspalveluja.	STM		Keltainen
649	Nykyinen vähittäismyyntimonopoli säilytetään alkoholilain mukaisena. Alko Oy:n omistajaohjaus säilytetään sosiaali- ja terveysministeriössä.	STM		Vihreä
650	Tupakkalainsäädännön toimeenpano varmistetaan. Tehdään toimintasuunnitelma tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi.	STM		Vihreä
651	Arvioidaan huumelainsäädännön kehittämistarpeet. Tehdään huumausaineiden käytön ja sen aiheuttamien haittojen vähentämiseksi toimenpideohjelma. Lisätään huumausaineiden käyttäjien matalan kynnyksen palveluja, terveysneuvontaa ja etsivää työtä. Poliisin tekemää hoitoonohjausta tehostetaan. Lisätään mahdollisuuksia päihdeongelmien hoitoon vankeuden aikana.	STM	OM	Vihreä
652	Nykyistä rahapeliä yksinoikeusjärjestelmää kehitetään rajoittamalla ulkomaille tapahtuvaa pelaamista. Kehitetään rahapelihaittojen seurantaa, tutkimusta, ehkäisyä ja hoitoa. Viranomaisien, järjestöjen, peliyhteisöjen ja tutkimuslaitosten yhteistyötä pelihaittojen torjunnassa tehostetaan.	SM, STM	MMM, OKM, OM, STM, UM	Keltainen
654	Lasten, nuorten ja perheiden palveluja kehitetään KASTE I -ohjelmassa luotujen hyvien käytäntöjen mukaisesti.	STM		Vihreä
655	Laajennetaan perhekeskustoimintaa perheiden, kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyönä. Perhekeskusten tavoitteena on edistää varhaista puuttumista ja pulmien ennalta ehkäisyä.	STM		Vihreä
656	35 Lapsiperheiden kotipalveluja ja 36 matalan kynnyksen palveluja kehitetään ja lisätään.	STM	OKM	Vihreä
657	Vanhemmuuden tukea sekä lasten vanhempien parisuhdeneuvontaa kehitetään ja lisätään. Erosovittelua kehitetään lapsen edun vahvistamiseksi ja vanhemmuuden toteutumiseksi.	STM		Vihreä
658	Tehostetaan toimia huostaanottojen vähentämiseksi. Lastensuojelussa painopistettä siirretään ennalta ehkäisyyn, varhaisiin tukipalveluihin ja laitოსvaltaisuuden purkamiseen. Lastensuojelussa korostetaan perhekeskeisyyttä ja kehitetään perhehoitolainsäädäntöä edelleen ottaen huomioon myös väestön ikääntymisestä syntyvät tarpeet. Lisätään turvakotipalveluja.	STM		Vihreä
659	Kehitetään adoptioon liittyviä palveluja adoptioprosessin eri vaiheissa sosiaali- ja terveysministeriön ja oikeusministeriön yhteistyönä.	OM, STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
660	Kavennetaan kouluterveydenhuollon alueellisia eroja varmistamalla neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetun asetuksen toimeenpano. Erityistä huomiota kiinnitetään ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden terveystalvelujen kehittämiseen.	STM		Vihreä
661	Varmistetaan korkeakouluopiskelijoiden tasavertainen asema terveystalvelujen saamisessa. Kokeilua jatketaan Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön palveluiden laajentamiseksi ammattikorkeakouluopiskelijoille.	STM		Vihreä
662	Oppilashuoltoa kehitetään yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.	OKM, STM	OKM	Vihreä
663	Lasten, nuorten ja perheiden asioiden yhteistyötä valtioneuvostossa parannetaan luomalla toimiva koordinaatio asianomaisten ministeriöiden (STM, OKM, OM, TEM) väliille. Hyödynnetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijuutta koordinaatio- ja kehittämistoiminnassa.	OKM, OM, STM, TEM		Keltainen
664	Lisätään lapsivaikutusten arviointia kaikessa päätöksenteossa.	STM		Keltainen
665	Hallitus toimii aktiivisesti työelämäasioiden kehittämisessä.	TEM	STM	
666	Hallitus valmistelee työlainsäädäntöön, työelämän kehittämiseen ja työelämän sosiaalivakuutukseen liittyvät linjaukset ja lainsäädäntömuutosesitykset yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa. (sis. työkyvyttömyyden ehkäisy, työterveyshuollon vaikuttavuuden ja kuntoutuksen kokonaisuuden)	STM	TEM	Keltainen
667	Perhevapaajärjestelmällä edistetään lapsen hyvinvointia ja tuetaan molempien vanhempien mahdollisuuksia osallistua lasten hoitoon ja työelämään.	STM		Vihreä
668	Tavoitteena on lisätä isille merkittäviä vapaita, joustavoittaa isien perhevapaiden käyttöä ja mahdollistaa lapsen hoitaminen kotona vanhempainpäivärahan turvin nykyistä pitempään. Lisäksi pyritään parantamaan adoptio-, monikko- ja sijaisperheiden yhdenvertaisuutta muiden perheiden kanssa.	STM		Vihreä
669	Tavoitteena on jatkaa työnantajille perhevapaista aiheutuvien kustannusten korvaamista korottamalla työnantajan lakisääteisestä sairausvakuutuksesta saamia korvauksia.	STM		Vihreä
670	Lisäksi selvitetään, miten lainsäädäntö turvaa perhevapaalta työhön palavien oikeudet ja arvioidaan perhevapaajärjestelmän päivärahaetuksien tasot erityisesti isien perhevapaiden käytön kannustavuuden näkökulmasta.	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
671	Edellä mainitut ansioperusteisen perhevapaajärjestelmän kehittämiseen liittyvät asiat valmistellaan kolmikantayhteistyössä työelämän osapuolten kanssa. Jatkotyössä arvioidaan ansioperusteisen perhevapaajärjestelmän rahoituksen kehittämisvaihtoehdot ja kustannusten jako. Lainsäädäntömuutokset toteutetaan, kun rahoituksesta on sovittu.	STM		Vihreä
672	Toimiva perheen ja työn yhteensovittaminen on jatkossa yhä enemmän yritysten kilpailuetu. Hallitus edistää yhdessä työelämän osapuolten kanssa hyviin käytäntöihin perustuvia toimintatapoja, joilla työpaikoista tehdään nykyistä perheystävällisempiä.	STM		Vihreä
673	Edistetään toimintamalleja, joilla pienten lasten vanhemmat ja ikästä tai sairasta läheistään hoitavat voivat nykyistä joustavammin tehdä lyhyempää työpäivää tai ottaa palkatonta vapaata työstä yhdessä työnantajan kanssa sopimalla.	STM		Vihreä
674	Kannustetaan työnantajia ottamaan käyttöön toimintamalleja, jotka madaltavat kynnyksiä siirtyä takaisin työelämään hoitovapaalta ja muilta vastaavilta työelämän keskeytyksiltä.	STM	TEM	Vihreä
675	Vanhempien osa-aikatyön mahdollisuuksia lisätään. Arvioidaan mahdollisuudet korottaa osittaista hoitorahaa ja joustavoittaa sen käyttömahdollisuuksia. Osapäiväisen ja osa-aikaisen hoidon maksu muutetaan määräytymään kunnan ja palvelun käyttäjän sopiman hoitoajan perusteella.	STM	TEM	Vihreä
676	Edistetään kotihoidontukea saavien henkilöiden asteittaista siirtymistä työelämään yhdistämällä varhaiskasvatuspalvelut ja taloudellinen tuki, joiden saantiedellytykset ja muut ehdot selvitetään ja ratkaistaan vuoden 2012 loppuun mennessä.	STM		Vihreä
677	Työeläkepolitiikkaa koskevat asiat valmistellaan yhteistyössä keskeisten työmarkkinajärjestöjen kanssa. Valtiovallan ja työmarkkinajärjestöjen kesken on 11.3.2009 saavutettu yksimielisyys 25 vuotta täyttäneen eläkkeellesiirtymisiän odotteen nostamisesta vähintään 62,4 vuoteen 2025 mennessä. Vuonna 2010 odote oli 60,4 vuotta.	STM		Keltainen
678	Edellä mainitut seikat huomioon ottaen on löydettävä yhteisymmärrys pitkäjänteisestä ratkaisusta työurien pidentämiseksi, työeläkejärjestelmän rahoituksen turvaamiseksi ja riittävän eläketurvan, mukaan lukien indeksisuoja, varmistamiseksi. Työmarkkinajärjestöt ovat sitoutuneet neuvottelemaan ja toteuttamaan tarpeelliset toimet asetetun tavoitteen saavuttamiseksi. Toimia kohdistetaan työuran alkusaan, keskelle ja loppupäähän.	STM		Keltainen
679	Asetetaan työryhmä arvioimaan työeläkeindeksijärjestelmän mahdollisia muutostarpeita. Tässä työssä yhteen sovitetaan työeläkkeiden ostovoimasta huolehtiminen, sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus, työeläkejärjestelmän rahoituksellinen kestävyys ja kohtuullisina pysyvät työeläkemaksut. Varmistetaan, että eläkkeensaajien edustus on mukana selvitystyössä. Työryhmä kuulee muita työnsä kannalta tärkeitä sidosryhmiä.	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
680	Siksi hallitus painottaa työkyvyttömyyden ehkäisemistä ja osatyökykyisten työmahdollisuuksien parantamista työurien pidentämisessä. Tämä edellyttää etenkin terveyden edistämisen sekä työterveyshuollon, kuntoutuksen ja työelämän kehittämistä. Erityistä huomiota kiinnitetään mielenterveys- ja päihdeongelmien ehkäisyn ja hoidon tehostamiseen, hoitoonohjaamiseen työpaikoilla ja sen toteutumiseen sekä työhön paluun helpottamiseen.	STM		Vihreä
681	Työterveyshuoltoa ja lakisääteistä sairausvakuutusta kehitetään sosiaali- ja terveysministeriön Työterveyshuolto- ja Työhyvinvointi-työryhmien ehdotusten pohjalta.	STM		Keltainen
682	Työterveyshuollolla on tärkeä rooli työurien pidentämisessä. Siksi laadukkaan työterveyshuollon saatavuus on varmistettava ja työterveyshuoltoa on uudelleen suunnattava tukemaan nykyistä enemmän työurien pidentymistä. Työterveyshuollon kattavuutta, laatua ja vaikuttavuutta lisätään. Yrittäjien, maatalousyrittäjien ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työterveyshuoltoa on kehitettävä edelleen. Selvitetään mahdollisuudet edistää pienten työpaikkojen työterveydenpalvelujen hankintaa muodostamalla yhteisiä hankintaorganisaatioita. Työterveyshuollon kustannusten korvausjärjestelmä säilytetään nykyperusteisena.	STM		Keltainen
683	Sairauspäivärahan maksamisen edellytykseksi asetetaan työterveyshuollon lausunto 90 sairauspäivärahopäivän jälkeen. Työterveyshuollon tulee arvioida työntekijän jäljellä oleva työkyky ja työnantajan on selvitettävä yhdessä työntekijän ja työterveyshuollon kanssa työntekijän mahdollisuudet jatkaa työssä. Sairauspäivärahan maksamista ei keskeytetä, jos lausunnon toimittamatta jättäminen ei johdu työntekijästä tai jos keskeyttäminen olisi muutoin kohtuutonta.	STM		Vihreä
684	Työttömien terveydenhuoltopalveluja kehitetään ja lisätään työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän ehdotuksen pohjalta. Työttömien terveyspalvelujen kehittämisessä pääpaino tulee olla työllistymistä tukevilla toimilla.	STM, TEM		Vihreä
685	Kuntoutuksen onnistumisen parantamiseksi varmistetaan oikea-aikaisen ja viivytyksettömän kuntoutuksen toteutuminen. Erityishuomio suunnataan varhaisvaiheen ennakoivan kuntoutustarpeen tunnistamiseen. Kuntoutus otetaan osaksi hoito- ja työhönpaluu-prosessia. Vahvistetaan ja selkiytetään työterveyshuollon, perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja kuntoutuksen yhteistyötä työntekijän työkyvyn tukemisessa.	STM		Vihreä
686	Vakiinnutetaan valtakunnallinen ja alueellinen verkostomaiseen toimintaan perustuva työhyvinvoinnin edistäminen jatkamalla ja kehittämällä sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimaa Työhyvinvointifoorumia. Työhyvinvoinnin edistämässä hyödynnetään Työturvallisuuskeskuksen työhyvinvointipalveluja ja -osaamista.	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
687	Parannetaan mahdollisuuksia tehdä osa-aikatyötä edistämällä osittaisen sairauspäivärahan, osittaisen kuntoutustuen ja osatyökyvyttömyyseläkkeen käyttöä. Siksi muun muassa työtä ja työaikoja tulee järjestää vastaamaan nykyistä paremmin työntekijän osittaista työkykyä ja kuntoutumista. Työnantajien valmiuksia ja kannustimia palkata osatyökykyisiä edistetään ja kehitetään.	STM		Vihreä
688	Työeläkejärjestelmän vakavaraisuussäätelyn uudistamista jatketaan.	STM		Vihreä
689	Työeläkelaitosten keskinäisen kilpailun ja yhteistyön suhdetta selkiytetään aiemmin tehtyjen kilpailuselvitysten pohjalta. Selvitetään työeläkelaitosten työhyvinvointitoiminnan sääntelyn ja siihen liittyvien rahoitusmallien kehittämistarpeet työhyvinvointipalvelujen läpinäkyvyyden parantamiseksi ja työeläkevakuuttajien välisen kilpailun tervehdyttämiseksi sosiaali- ja terveysministeriön Työhyvinvointi-työryhmän ehdotusten pohjalta. Työeläkelaitosten hyvän hallinnon periaatteita kehitetään.	STM		Vihreä
690	Työeläkesäännökset vakuutuslainsäädännössä ja eläkesäätölaissa kootaan yhteen uuteen työeläkerahastolakiin.	STM		Keltainen
691	Työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön valmistelu keskitetään sosiaali- ja terveysministeriöön. Lainvalmistelun keskittämällä ei tavoitella muutoksia julkisen ja yksityisen sektorin työeläketurvan toimeenpanomalleihin, rahoitukseen, sijoitustoimintaan ja muihin vastaaviin seikkoihin.	STM		Vihreä
692	Työttömyysturvajärjestelmää uudistetaan kolmikantaisesti tavoitteena järjestelmän yksinkertaistaminen ja selkiyttäminen nykyjärjestelmän pohjalta. Tavoitteena on nykyistäkin nopeampi työllistyminen.	STM, TEM		Vihreä
693	Työttömyysvakuutusmaksujen perinnän ja valvonnan selkiyttämiseksi maksujen perintä siirretään tapaturmavakuutuslaitoksilta Työttömyysvakuutusrahastolle. Työttömyysvakuutusmaksut liitetään osaksi pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmää (palkka.fi-palvelu).	STM		Vihreä
694	Yrittäjien sosiaaliturvan kehittämistä jatketaan työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän ehdotusten pohjalta. Tavoitteena on poistaa yrittäjien ja palkansaajien sosiaaliturvan perusteettomat erot, tukea yrittäjyyttä sekä helpottaa yrittäjien perheen ja työn yhteensovittamista.	STM		Vihreä
695	Selvitetään, miten erilaisista lähteistä tuloja saavien henkilöiden sosiaaliturvan yhtenäisyys voitaisiin parhaiten turvata.	STM		Vihreä
696	Työtapaturmavakuutus- ja ammatilainsäädännön uudistustyötä jatketaan sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän ehdotusten pohjalta.	STM		Vihreä
697	Ammattiturheilijoiden ja luovien alojen työntekijöiden sosiaaliturvassa olevat mahdolliset epäkohdat paikannetaan käynnistettävien ja jo tehtyjen selvitysten pohjalta sekä tehdään tarvittavat muutokset.	STM	OKM	Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
698	Työ- ja elinkeinoministeriö asettaa työryhmän valmistelemaan työelämän kehittämisstrategian, joka valmistuu vuoden 2012 alkupuolella. Strategian tavoitteena on parantaa työllisyysastetta, työelämän laatua, työhyvinvointia ja työn tuottavuutta. <i>Strategian toteuttamiseksi yksityisen ja julkisen sektorin työpaikoilla käynnistetään laaja kansallinen yhteistyöhanke. Osana hanketta Tekes käynnistää erillisen työorganisaatioiden kehittämisohjelman. Lisäksi käynnistetään julkisen sektorin työhyvinvointiohjelma.</i>	TEM	OKM, STM, VM	Vihreä
701	Työ- ja elinkeinoministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö käynnistävät yhdessä poikkihallinnollisen selvitys- ja kehittämishankkeen. Siinä selvitetään työmarkkinoiden ja yritystoiminnan muutostrendejä ja rakennemuutoksia sekä arvioidaan niiden vaikutuksia työn tekemisen muotoihin, työvoiman käyttötapoihin ja työaikakysymyksiin. Selvitysten ja arviointien perusteella päätetään kolmikantaisesti tarvittavista jatkotoimista, jotka voivat olla myös lainsäädäntömuutoksia.	TEM	STM	Vihreä
702	Selvitys- ja kehittämishankkeessa tarkastelun kohteena ovat muun muassa määräaikaisten ja osa-aikaisten työsuhteiden vaikutukset työntekijöiden asemaan, työelämän laatuun ja työuriin, työaikapankkijärjestelmän käytön periaatteet ja edellytykset sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa työskentelevien lomajaksot. Erikseen selvitetään työsuhteen ja yrittäjyyden välimaastossa olevan itsensä työllistämisen ongelmakohdat sosiaalivakuutus- ja työlainsäädännössä.	STM, TEM		Vihreä
705	Edistetään kokoaikaisia työsuhteita. Julkisella sektorilla kehitetään työorganisaatioiden sisäisiä sijaispankkeja nykyllä lainsäädännön normein. Työpoolien käyttöä edistetään.	STM, TEM		Vihreä
706	Työehtojen valvonta on tärkeää muun muassa työntekijöiden yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi sekä harmaan talouden torjumiseksi. Selvitetään työsuojeluvalvonnan resurssien riittävyys ja tarkoituksenmukainen kohdistaminen sekä hallinnolliset kehittämistarpeet.	STM		Vihreä
708	Selvitetään mahdollisuudet kehittää valtakunnallisen koulutusrahaston toimintaa niin, että jokaiselle työntekijälle kertyisi työsuhteen ajalta koulutusoikeutta, jota voidaan käyttää työsuhteen aikana tai sen päätyttyä ammattitaidon kehittämiseen.	STM	OKM	Vihreä
710	Työterveyslaitoksen organisoimana perustetaan johtamisen kehittämisverkosto, joka pohtii ja levittää esimiestaitoja työpaikoille. Edistetään johtamiskoulutuksen saatavuutta. Julkiselle sektorille luodaan hyvän johtamisen laatukriteerit ja edistetään niiden toteutumista.	STM		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
712	Vaalikauden alussa laaditaan tasa-arvo-ohjelma. Siinä otetaan huomioon eduskunnan 21.10.2010 hyväksymä valtioneuvoston selonteko naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta.	STM	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, TEM, UM, VM, VNK, YM	Vihreä
713	Kolmikantaista samanpalkkaisuusohjelmaa jatketaan tavoitteena naisten ja miesten palkkaeron kaventaminen enintään 15 prosenttiin vuoteen 2015 mennessä. Tarvittavien toimenpiteiden täsmenämiseksi käynnistetään kaksi laaja-alaista tutkimushanketta. Näistä ensimmäisessä selvitetään työelämän rakennemuutosten ja muuttuvien työelämätarpeiden vaikutuksia molempien sukupuolten työllisyyteen, työmarkkina-asemaan, työmarkkinoille kiinnittymiseen, urakehitykseen, työssä jatkamiseen ja hoitovastuun jakaantumiseen. Toinen hanke koskee sukupuoliennakkoluulojen ja -odotusten vaikutusta koulutus- ja uravalintoihin.	STM	OKM, TEM	Vihreä
714	Työmarkkinoiden jakautumisen vähentämiseen tähtäviä toimia eri hallinnonaloilla vahvistetaan. Tasa-arvolain ja tasa-arvosuunnittelun toimivuutta seurataan yhdessä työelämän osapuolten kanssa.	STM	OKM, TEM	Vihreä
715	Jatketaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista lainvalmistelussa, talousarvion laadinnassa sekä muissa tasa-arvon kannalta merkittävässä hankkeissa.	STM, VNK	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, TEM, UM, VM, YM	Vihreä
716	Tavoitteet sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä sisällytetään kasvatus- ja koulutuspoliittiseen suunnittelu- ja kehittämissuunnitelmaan. Hallitus jatkaa yhteistyötä työelämän osapuolten kanssa naisten urakehityksen edistämiseksi.	STM	OKM	Vihreä
717	Kehitetään keinoja ehkäistä lähisuhde- ja perheväkivaltaa eri hallinnonalojen yhteistyönä tavoitteena vähentää kärsimystä sekä väkivallasta aiheutuvia kustannuksia uhreille, työnantajille ja kunnille. Kehitetään palveluja lähisuhde- ja perheväkivallan sekä seksuaalisen väkivallan uhreille. Jatketaan naiseen kohdistuvan väkivallan vähentämiseen tähtäävän ohjelman toimeenpanoa. Turvakotipalveluja lisätään alueellisen tasa-arvon edistämiseksi.	STM	OM	Vihreä
719	Kestävän kehityksen mukaiset tavoitteet otetaan huomioon kaikilla hallinnonaloilla. Hallitus uudistaa kansallisen kestävän kehityksen strategian, jossa määritellään kestävän kehityksen tavoitteet ja periaatteet. Samalla kehitetään mittarit, joilla tavoitteiden toteutumista eri hallinnonaloilla seurataan.	YM	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, VNK	Vihreä
722	Kehitetään edelleen BKT:n rinnalla ympäristön tilaa ja kestävästä kehityksestä kuvaavaa mittaristoa.	YM	LVM, MMM, OKM, STM, TEM,	Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
			VM, VNK	
736	Varmistetaan vahvistettujen vesienhoitosuunnitelmien toimeenpano poikkihallinnollisen yhteistyön kautta.	YM	LVM, MMM, STM, TEM	Vihreä
762	Jatketaan kansallisen kemikaaliohjelman toimeenpanoa. Arvioidaan nykyisten toimien riittävyys kansainvälisen tavoitteen saavuttamiseksi kemikaalien terveys- ja ympäristöriskien minimoimisessa vuoteen 2020 mennessä. Arvioidaan uusien esille nousseiden aiheiden, kuten nanomateriaalien, hormonitoimintaa häiritsevien aineiden ja kemikaalien yhteisvaikutusten edellyttämien lisätoimien tarve.	YM	STM	Vihreä
784	Jatketaan kosteus- ja hometalkoita ja turvataan niiden tuottaman osaamisen siirtyminen koulutukseen ja rakennusalan toimijoille.	YM	STM	Vihreä
789	Vähennetään melun terveys- ja häiriövaikutuksia kehittämällä maankäytön suunnittelua, rakentamisen laatua ja melua kuvaavia mittaristoja.	YM	STM	Vihreä
790	Vähennetään pienhiukkasista johtuvia terveyshaittoja.	STM		Vihreä
792	Laaditaan kokonaisvaltainen suunnitelma rakennuskannan korjaustoiminnan lisäämiseksi, jotta korjausvelkaa voidaan pienentää. Edistetään uusia korjausrakentamiskäytäntöjä ja -innovaatioita. Selvitetään keinoja edistää pienituloisten mahdollisuuksia toteuttaa asuntonsa tai kiinteistönsä perusparannuksia energiatehokkuuden lisäämiseksi.	YM	STM, VM	Keltainen
808	Jatketaan AKKU-työryhmän työn pohjalta väestöltään vähenevien alueiden asumisen kehittämistä painottaen kustannustehokkaimpia toimenpiteitä.	YM	STM	Vihreä
809	Laaditaan ikääntyneiden asumisen kehittämissuunnitelma.	YM	STM	Vihreä
812	Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmaa jatketaan, ja tehdään kaupunkien kanssa aiesopimukset vuosille 2012–2015. (KASTE 2012-2015 osa-ohjelma). Ohjelmassa tarvittavien investointien ja tukipalvelujen rahoitus varmistetaan yhteistyössä ARAn, STM:n, RAY:n ja kaupunkien kanssa.	YM	STM	Vihreä
813	Jatketaan ja kiirehdytään kehitysvammaisten henkilöiden asumisen ohjelman toteutusta.	YM	STM	Vihreä
814	Asuntopolitiikassa edistetään monimuotoisia asuinalueita. Käynnistetään poikkihallinnollinen, uusi ohjelma, jolla edistetään asuinalueiden elinvoimaa sekä ehkäistään segregaatiota. Asuinalueiden elinvoiman edistämiseksi sekä segregaatian ehkäisemiseksi käynnistetään poikkihallinnollinen ohjelma.	YM	OKM, SM, STM, TEM, VM	Vihreä
815	Asumistuen saajia ei ohjata tulevaisuudessakaan pelkästään	YM	STM	Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
	ARA-asuntoihin.			
840	Hallituksen päämääränä on, että vahvojen peruskuntien ulkopuolisilla syrjäisillä alueilla palvelurakenne uudistetaan siten, että palvelut on koottu ohjatusti riittävän suuriksi kokonaisuuksiksi tukeutuen vahvojen peruskuntien palvelurakenteeseen vastuukuntamallilla.	VM	STM	Keltainen
842	64 ja 65: Sote-järjestämislain ja muiden sektorilakien valmistelu sovitetään yhteen valtakunnalliseen kuntauudistukseen sekä aikataulullisesti että sisällöllisesti	STM	VM	Keltainen
843	Suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään turvataan.	VM	STM	Vihreä
845	Kuntarakennemuudistus muodostaa perustan kuntalain kokonaisuudistukselle. Kuntalain uudistuksessa tarkastellaan uusien kuntahallinnon rakenteiden ja kuntien muuttuvan toimintaympäristön näkökulmasta erityisesti kunnan talouden sisäistä ohjausta, kuntien johtamisjärjestelmiä, luottamushenkilöiden asemaa, kuntalain ja erityislakien välistä suhdetta, kunnanosahallintoa sekä kuntien ja markkinoiden välistä suhdetta. Kuntalain uudistamisen tueksi kootaan parlamentaarinen seurantaryhmä.	VM	OKM, STM, TEM, YM	Vihreä
849	Valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakennemuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Järjestelmän kannustavuutta parannetaan.	VM	OKM, STM	Vihreä
852	Vahvoilla peruskunnilla luodaan edellytykset kuntien riittävälle omalle palvelutuotannolle ja kuntien kyvyille hallita palvelumarkkinoita yhdenvertaisten palvelujen saatavuuden ja palvelutuotannon eheyden varmistamiseksi. Edistetään palveluiden järjestämistä ja tuotantovastuun selkeyttämistä ja eriyttämistä kunnissa. Yksityinen ja kolmas sektori täydentävät kuntien palveluja lainsäädännön puitteissa. Palveluja tulee voida räätälöidä paikallisten tarpeiden mukaan. Kolmannen sektorin ja seurakuntien osaamista ja kokemuksia hyödynnetään.	VM	STM	Vihreä
854	Edistetään hyvinvointipalvelumarkkinoiden kehittymistä kuntien palvelutarpeita tukeviksi. Käynnistetään hyvinvointialan työ- ja elinkeinopoliittinen strateginen kehittämishanke HYVÄ II, jonka toimintalinjat ovat: hyvinvointipalvelut kasvualana, palvelumarkkinoiden toimivuus sekä asiakaslähtöiset ja tulokselliset palvelut.	TEM	MMM, OKM, SM, STM, UM, VM, VNK, YM	Vihreä
855	Uudistetaan hankintalakia suorahankintamahdollisuuksien lisäämiseksi sekä työllisyys, sosiaalisten ja muiden laatutekijöiden huomioon ottamiseksi nykyistä paremmin kilpailutusten yhteydessä. Uudistuksella edistetään palvelumarkkinoiden toimivuutta. Nostetaan kansallisia kynnysarvoja lähemmäksi EU- direktiivitasoja.	TEM	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, VNK, YM	Vihreä
860	Lisätään asukkaiden valinnanmahdollisuuksia hakeutua kunnalli-	STM,		Vihreä

Tunnus	Hallitusohjelman kirjaus	Vastuu	Muut ministeriöt	Tila
	siin palveluihin yli kuntarajojen.	VM		
861	Selvitetään tarpeet uudistaa kotikuntalaki niin, että itsenäisesti asuvien, avohuollon piirissä olevien henkilöiden oikeus valita kotikunta toteutuu.	STM, VM		Vihreä
862	Jatketaan ja lujitetaan metropolipolitiikkaa tavoitteena vahvistaa seudun kansainvälistä kilpailukykyä ja tasapainoista kehitystä koko maan suotuisan kehityksen edistämiseksi sekä metropoliseudun erityishaasteiden lievittämiseksi. Aiesopimuskäytäntöä vahvistetaan ja sen sitovuutta parannetaan.	YM	LVM, OKM, SM, STM, TEM, VM	Vihreä
864	Valtion ja suurten kaupunkiseutujen aiesopimusmenettelyä vahvistetaan erityisesti maankäytön, asumisen, liikenteen osalta. Näin tuetaan yhdyskuntarakenteen eheytymistä, kestäväää kehitystä ja sosiaalista eheyttä. Käynnistetään metropolialueen kumppanuusohjelma sosiaalisen eheyden vahvistamiseksi valtion, kaupunkien ja muiden keskeisten toimijoiden yhteistyönä.	YM	OKM, SM, STM, TEM	Vihreä
875	Julkishallinnon sähköistä asiointia ja palveluita kehitetään asiakaslähtöisesti. Sähköisten palveluiden esteettömyys turvataan ja ikääntyvän väestön erityistarpeet huomioidaan.	VM	STM	Vihreä
878	Tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi julkishallinnossa käytetään avoimia standardeja, joilla määritellään tietosisäältöjen ja tietoteknisten rajapintojen yhdenmukaisuus. Noudatetaan yhtenäistä kokonaisarkkitehtuuria ja hyödynnetään yhteisiä tietopalustoja sekä yhteisiä sähköisen asiointin palvelualustoja ja palveluita. Edistetään tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntävien älyratkaisujen käyttöönottoa poikkihallinnollisesti kaikilla yhteiskunnan sektoreilla.	VM	LVM, STM, YM	Vihreä
886	Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta siirretään VALVIRA:an.	STM		Keltainen
906	Valmistellaan kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelma ja VN:n periaatepäätös.	YM	LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, VNK	Vihreä
908	Selvitetään mahdollisuus perustaa luovan talouden kehittäjätoimija ja ministeriöiden välinen luovan talouden koordinaatioelin.	OKM, STM		Keltainen
913	Käynnistetään sosiaalialalle ammattinharjoittamislain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden yhteisrekisteröintiä ja valvontaa koskevien säännösten valmistelu. Liittyy rakennepoliittisen ohjelmaan, toimenpide 3.4	STM		